

2023/2829

20.12.2023.

KOMISIJAS IETEIKUMS (ES) 2023/2829

(2023. gada 12. decembris)

par iekļaujošiem un noturīgiem vēlēšanu procesiem Eiropas Savienībā un par Eiropas Parlamenta vēlēšanu eiropeskās būtības un efektīvas norises uzlabošanu

EIROPAS KOMISIJA,

ņemot vērā Līgumu par Eiropas Savienības darbību un jo īpaši tā 292. pantu,

tā kā:

- (1) Līguma par Eiropas Savienību (LES) 2. pantā ir noteikts, ka Eiropas Savienība ir dibināta, pamatojoties uz vērtībām, kas respektē cilvēka cieņu, brīvību, demokrātiju, vienlīdzību, tiesiskumu un cilvēktiesības, tostarp minoritāšu tiesības.
- (2) Demokrātija būtu jāaizsargā un jāveicina. Lai gan Eiropas Savienības stabilitātes, drošības un labklājības priekšnosacījums ir demokrātijas principu un vērtību stingra ievērošana un demokrātisko iestāžu saglabāšana, krīzes, tostarp Covid-19 pandēmija un Krievijas agresijas karš pret Ukrainu, ir saasinājušas dažas ar demokrātiskajām vērtībām un iestādēm saistītas problēmas, tostarp polarizāciju, slēptu ietekmi un citu iejaukšanos, piemēram, ārvalstu īstenotu informācijas manipulāciju un dezinformāciju.
- (3) LES 10. panta 1. punktā ir noteikts, ka Eiropas Savienības darbības pamatā ir pārstāvības demokrātija. LES 10. panta 2. punkts paredz, ka pilsoņi Eiropas Savienības līmenī ir tieši pārstāvēti Eiropas Parlamentā. LES 10. panta 3. punktā ir noteikts, ka ikvienam pilsonim ir tiesības piedalīties Eiropas Savienības demokrātiskajā dzīvē, lēmumus pieņem iespējami atklāti un tie, cik iespējams, ir tuvināti pilsoņiem.
- (4) Dalībvalstīm ir konkrēti un tālejoši pienākumi veicināt plašu un iekļaujošu demokrātisko līdzdalību un brīvas, godīgas un noturīgas vēlēšanas Eiropas Savienībā.
- (5) Politiskajām partijām ir būtiska nozīme Eiropas demokrātijās, veidojot politisko izpratni, popularizējot politiskos kandidātus, veicinot vēlēšanu līdzdalību un paužot pilsoņu gribu. LES 10. panta 4. punktā un Eiropas Savienības Pamattiesību hartas 12. panta 2. punktā Eiropas politiskajām partijām ir piešķirta būtiska loma. Eiropas politisko partiju un Eiropas politisko fondu statusu un finansējumu regulē Eiropas līmenī.
- (6) Pēdējo gadu laikā ir pieaugusi dalībvalstu sadarbība nolūkā veicināt brīvas, godīgas un noturīgas vēlēšanas Eiropas Savienībā. Pirms Eiropas Parlamenta 2019. gada vēlēšanām veikto pasākumu rezultātā un saskaņā ar Komisijas Ieteikumu C(2018) 5949 ⁽¹⁾ citstarp tika izveidots sadarbības satvars – Eiropas vēlēšanu sadarbības tīkls. Šis tīkls veicina sadarbību, savstarpēju mācīšanos un paraugprakses apmaiņu starp iestādēm, kuras atbild par vēlēšanu kontekstā būtisku noteikumu īstenošanas uzraudzību un izpildes panākšanu, tostarp vēlēšanu iestādēm.
- (7) Ieteikumā C(2018) 5949 Komisija arī mudināja dalībvalstis veikt atbilstošus un samērīgus tehniskus un organizatoriskus pasākumus vēlēšanu organizēšanā izmantoto tīklu un informācijas sistēmu drošības risku pārvaldībai.

⁽¹⁾ Komisijas Ieteikums par vēlēšanu sadarbības tīkliem, tiešaistes pārredzamību, aizsardzību pret kiberdrošības incidentiem un cīņu pret dezinformācijas kampaņām saistībā ar Eiropas Parlamenta vēlēšanām, C(2018) 5949, 12.9.2018., https://commission.europa.eu/system/files/2018-09/soteu2018-cybersecurity-elections-recommendation-5949_en.pdf.

- (8) Eiropas Demokrātijas rīcības plāna ⁽²⁾ mērķis ir dot iespējas iedzīvotājiem un palielināt demokrātijas noturību visā Eiropas Savienībā, sekmējot brīvas un godīgas vēlēšanas Eiropas Savienībā, nostiprinot mediju brīvību un cīnīties pret dezinformāciju. Komisija 2021. gada novembrī nāca klajā ar pasākumu kopumu, kura mērķis ir nostiprināt vēlēšanu integritāti un atklātas demokrātiskas debates un kurš ietvēra priekšlikumu par politiskās reklāmas pārredzamību un mērķorientēšanu ⁽³⁾, priekšlikumu par Eiropas politiskajām partijām ⁽⁴⁾ un priekšlikumus par mobilo Eiropas Savienības pilsoņu tiesībām balsot ⁽⁵⁾.
- (9) Būtu jānostiprina vēlēšanu procesu noturība Eiropas Savienībā, pilnīgi ievērojot Eiropas Savienības un starptautiskajos standartos ietvertās pamattiesības un demokrātiskās vērtības.
- (10) Īpaši svarīgs vēlēšanu procesu integritātes un uzticamības panākšanas priekšnosacījums ir vēlēšanu tiesību aktu stabilitāte. Ja noteikumi bieži vai tieši pirms vēlēšanām tiek mainīti, tas var mulsināt gan vēlētajus, gan vēlēšanu amatpersonas un izraisīt šo noteikumu izkropļošanu un nepareizu piemērošanu. To var arī uztvert kā rīku, kas paredzēts, lai ietekmētu rezultātus par labu pašreizējiem deputātiem. Saskaņā ar Eiropas Padomes komisijas "Demokrātijā caur tiesībām" (Venēcijas komisija) Labas prakses kodeksa vēlēšanu jautājumos ⁽⁶⁾ II.2.b. pamatnostādni valstu vēlēšanu tiesību aktu pamatelementus nebūtu jāvar grozīt mazāk kā vienu gadu pirms vēlēšanām. Šie būtiskie elementi jo īpaši ietver noteikumus par balsu pārrēķināšanu deputātu vietās, dalību vēlēšanu komisijās vai citās struktūrās, kas organizē vēlēšanu kārtu, kā arī vēlēšanu apgabalu robežu noteikšanu un vietu sadalījumu starp vēlēšanu apgabaliem. Lai gan ar vēlēšanu tiesību aktu stabilitātes principu nebūtu jāpamato starptautiskajiem vēlēšanu standartiem neatbilstīgas situācijas saglabāšana, neviens no šajā ieteikumā ietvertajiem elementiem nebūtu jāsaprot kā aicinājums dalībvalstīm veikt pasākumus, kas ir pretrunā Labas prakses kodeksa vēlēšanu jautājumos II.2.b. pamatnostādnei.
- (11) Lai sekmētu vēlētāju lielu aktivitāti un pilsoņu plašu līdzdalību demokrātiskajā procesā, dalībvalstīm būtu jāpiedāvā pieejami un ērti lietojami kandidātu un vēlētāju reģistrācijas rīki, ņemot vērā dažādu grupu, tostarp ārvalstīs dzīvojošu pilsoņu, vajadzības. Būtu jānodrošina lielāka elastība attiecībā uz vēlēšanās izmantotajām reģistrācijas procedūrām vai jāuzlabo iespējas vēlētajus un kandidātus reģistrēt, tostarp nodrošināt piekļuvi balsošanas infrastruktūrai, elektroniski, pienācīgi ņemot vērā Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvu (ES) 2016/2102 ⁽⁷⁾. Vienlaikus dalībvalstīm būtu jāņem vērā, ka dažādas grupas, tostarp vecāka gadagājuma cilvēki, var saskarties ar šķēršļiem, piekļūstot internetam un digitālajām tehnoloģijām, vai ka tām var trūkt prasmju šīs iespējas efektīvi izmantot.
- (12) Lai nodrošinātu vēlēšanu tiesību efektīvu izmantošanu, dalībvalstīm būtu jāsniedz Eiropas Savienības pilsoņiem informācija par pamatnoteikumiem un praktisko kārtību saistībā ar viņu vēlēšanu tiesību īstenošanu savā valstī. Šī informācija būtu jāsniedz proaktīvi, visaptveroši, skaidri un vienkārši. Būtu jāizmanto vairāki informācijas kanāli un jāiesaista vietējie līmenis. Dalībvalstis varētu izmantot mūsdienīgas saziņas rīkus dažādos formātos un vairāk nekā

⁽²⁾ Komisijas paziņojums Eiropas Parlamentam, Padomei, Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejai un Reģionu komitejai "Eiropas Demokrātijas rīcības plāns", COM(2020) 790 final, 3.12.2020., <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/LV/TXT/HTML/?uri=CELEX:52020DC0790>

⁽³⁾ Priekšlikums Eiropas Parlamenta un Padomes Regulai par politiskās reklāmas pārredzamību un mērķorientēšanu, COM(2021) 731 final, 25.11.2021., <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/LV/TXT/HTML/?uri=CELEX:52021PC0731>.

⁽⁴⁾ Priekšlikums Eiropas Parlamenta un Padomes Regulai par Eiropas politisko partiju un Eiropas politisko fondu statusu un finansēšanu (pārstrādāta redakcija), COM(2021) 734 final, 25.11.2021., <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/LV/TXT/HTML/?uri=CELEX:52021PC0734>.

⁽⁵⁾ Priekšlikums Padomes Direktīvai, ar ko nosaka sīki izstrādātu kārtību balsstiesību un tiesību kandidēt Eiropas Parlamenta vēlēšanās izmantošanai Savienības pilsoņiem, kas dzīvo dalībvalstī, kuras pilsoņi tie nav (pārstrādāta redakcija), COM(2021) 732 final, 25.11.2021., un Priekšlikums, Padomes Direktīva, ar kuru paredz sīki izstrādātus noteikumus par to, kā tiesības balsot un kandidēt pašvaldību vēlēšanās izmanto Savienības pilsoņi, kas dzīvo dalībvalstī, kuras pilsoņi tie nav (pārstrādāta redakcija), COM(2021) 733 final, 25.11.2021., https://commission.europa.eu/strategy-and-policy/policies/justice-and-fundamental-rights/eu-citizenship/democracy-and-electoral-rights_en

⁽⁶⁾ Eiropas Padome, Venēcijas komisija, 2002. gada 30. oktobris, Labas prakses kodekss vēlēšanu jautājumos, ko Venēcijas komisija pieņēma savā 51. un 52. sesijā, <https://rm.coe.int/090000168092af01>.

⁽⁷⁾ Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīva (ES) 2016/2102 (2016. gada 26. oktobris) par publiskā sektora struktūru tīmekļvietņu un mobilo lietotņu piekļūstamību (OV L 327, 2.12.2016., 1. lpp., ELI: <http://data.europa.eu/eli/dir/2016/2102/oj>).

vienā valodā, piemēram, īsus skaidrojošus videomateriālus, kur praktiska informācija sniegta skaidrā un vienkāršā valodā. Saistībā ar to dalībvalstis varētu arī izmantot piekļūstamības prasības, kas noteiktas Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvas (ES) 2019/882 I pielikumā ⁽⁸⁾.

- (13) Covid-19 pandēmija parādīja dalībvalstu ieinteresētību ieviest papildu balsošanas metodes, lai palielinātu vēlētāju aktivitāti, piemēram, iepriekšēju, mobilo vai elektronisko balsošanu (e-balsošanu) vai balsošanu pa pastu. Tomēr, piedāvājot šādas papildu balsošanas metodes, ir nepieciešami aizsardzības pasākumi, lai nodrošinātu brīvas, godīgas un noturīgas vēlēšanas, pilnīgi ievērojot demokrātijas standartus un pamattiesības. Dalībvalstīm būtu arī jānodrošina tradicionālo balsošanas metožu turpmāka pieejamība. Eiropas Parlamenta un Padomes Regulu (ES) 2016/679 piemēro, ja šādas balsošanas metodes ietver persondatu apstrādi ⁽⁹⁾. E-balsošanas prakses un citas IKT prakses apkopojumā ⁽¹⁰⁾, ko Komisija publicējusi 2023. gada pilsonības paketes ietvaros, sniedz svarīgu informāciju par piemērojamo tiesisko regulējumu, programmatūras sistēmām un tehnoloģijām, testēšanas metodēm, funkcionālajām un operatīvajām plūsmām, piekļūstamības elementiem, apdraudējumiem un ievainojamībām un mazināšanas pasākumiem.
- (14) Lai atbalstītu pilsoņu vēlēšanu tiesību ievērošanu, dalībvalstīm, kad tās īsteno papildu balsošanas metodes, būtu jānodrošina iedzīvotājiem pienācīga informācija un šo metožu izmantošanā nepieciešamais atbalsts. Ir arī svarīgi nodrošināt vēlēšanu amatpersonu pienācīgu apmācību.
- (15) Komisija 2018. gadā izdeva norādījumus par Savienības datu aizsardzības noteikumu piemērošanu vēlēšanu kontekstā, uzsverot dažādu vēlēšanu procesos iesaistīto dalībnieku, piemēram, valstu vēlēšanu iestāžu, politisko partiju, datu brokeru un analītiķu, sociālo mediju platformu un tiešsaistes reklāmas tīklu, pienākumu aizsargāt datus. Arī Eiropas Datu aizsardzības kolēģija, Eiropas Datu aizsardzības uzraudzītājs un valstu datu aizsardzības iestādes ir pievērsušās datu aizsardzībai vēlēšanu kontekstā ⁽¹¹⁾. Šādi norādījumi pirms Eiropas Parlamenta 2024. gada vēlēšanām un arī pēc tām attiecīgā gadījumā būtu jāņem vērā visiem dalībniekiem.
- (16) Novērošanas un spieģprogrammatūras rīkus nevajadzētu izmantot, lai iejauktos demokrātiskās debatēs, jo īpaši vērsties pret politikas dalībniekiem un žurnālistiem. Noteiktos apstākļos spieģprogrammatūra var tikt izmantota ar valsts drošību saistītu apsvērumu dēļ, taču spieģprogrammatūras lietošana nolūkā gūt politiskas priekšrocības nekad nevar būt attaisnojama kā valsts drošības jautājums. Lai turpinātu ES tiesību aktu efektīvu piemērošanu, valsts drošība būtu jāinterpretē atbilstīgi ES Tiesas judikatūrai.
- (17) Ir jāatbalsta visu pilsoņu grupu dalība vēlēšanās vēlētāju vai kandidātu statusā, ņemot vērā to konkrētās vajadzības un problēmas. Komisijas ziņojumā par Eiropas Parlamenta 2019. gada vēlēšanām ⁽¹²⁾ citstarp uzsvērts, ka joprojām ir jāpanāk progress attiecībā uz jauniešu, sieviešu, mobilo Savienības pilsoņu un personu ar invaliditāti iekļaušanu un demokrātisku līdzdalību vēlēšanās. Komisija arī uzsvēra, ka Eiropas Parlamenta 2019. gada vēlēšanās noteiktas grupas, piemēram, personas ar invaliditāti, nebija pietiekami pārstāvētas ievēlēto Eiropas Parlamenta deputātu vidū, lai gan tās veido vēlētāju būtisku daļu.

⁽⁸⁾ Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīva (ES) 2019/882 (2019. gada 17. aprīlis) par produktu un pakalpojumu piekļūstamības prasībām (OV L 151, 7.6.2019., 70. lpp., ELI: <http://data.europa.eu/eli/dir/2019/882/oj>).

⁽⁹⁾ Eiropas Parlamenta un Padomes Regula (ES) 2016/679 (2016. gada 27. aprīlis) par fizisku personu aizsardzību attiecībā uz personas datu apstrādi un šādu datu brīvu apriti un ar ko atceļ Direktīvu 95/46/EK (Vispārīgā datu aizsardzības regula) (OV L 119, 4.5.2016., 1. lpp., ELI: <http://data.europa.eu/eli/reg/2016/679/oj>).

⁽¹⁰⁾ https://commission.europa.eu/document/b0898ba3-c7ad-4af5-8467-5e23a0469a78_en.

⁽¹¹⁾ 2019. gada 13. martā pieņemta Eiropas Datu aizsardzības kolēģijas Paziņojuma Nr. 2/2019 par personas datu izmantošanu politisko kampaņu laikā I pielikums.

⁽¹²⁾ Komisijas paziņojums Eiropas Parlamentam, Padomei un Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejai "Ziņojums par 2019. gada Eiropas Parlamenta vēlēšanām", COM(2020) 252 final, 19.6.2020., <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/LV/TXT/HTML/?uri=CELEX:52020DC0252>.

- (18) Dalībvalstis un politiskās partijas var atbalstīt iekļautību vēlēšanās un visu grupu līdzdalību, izmantojot īpašu politiku un pasākumus, kuros ņemtas vērā to vajadzības un problēmas. Šajā kontekstā tās var ņemt vērā demogrāfisko situāciju un ģeogrāfisko atrašanās vietu. Datu vākšana par konkrētu grupu līdzdalību, pilnīgi ievērojot pamattiesības un datu aizsardzības prasības, varētu palīdzēt apzināt problēmas un izstrādāt politiku to risināšanai. Piemēram, dalībvalstis varētu sākt mērķtiecīgas informācijas kampaņas, kurās ņemtas vērā konkrētu grupu vajadzības. Dalībvalstīm saskaņā ar to vēlēšanu noteikumiem būtu arī jāatbalsta trešās valstīs dzīvojošu Eiropas Savienības pilsoņu dalība vēlēšanās.
- (19) Gados jauni pilsoņi būtu jāatbalsta, kad tie izmanto savas vēlēšanu tiesības kā vēlētāji vai kandidāti. Vairākas dalībvalstis jau ir pazeminājušas minimālo vēlētāju vecumu līdz 16 vai 17 gadiem, savukārt citas apsver iespēju to darīt. Atbalsts gados jaunu pilsoņu, tostarp pirmreizējo vēlētāju, līdzdalībai var ietvert tādas darbības kā veicināt pilsoniskuma izglītību, organizēt vēlēšanu izspēles skolās, zināšanu testus vai mākslas konkursus par vēlēšanām, jauniešiem piemērotas komunikācijas kampaņas, izstrādāt vēlēšanu rokasgrāmatas, lai iepazīstinātu bērnus un pusaudžus ar reģistrācijas un balsošanas procesu, uzaicināt skolēnus kļūt par vēlēšanu novērotājiem un īstenot līdzbiedru programmas, kuru gaitā gados jaunie vēlētāji var dalīties pieredzē cits ar citu. Būtu jāsniedz atbalsts jauniešiem, kuri izmanto savas vēlēšanu tiesības, tostarp veicinot viņu prasmes un atbalstot vidi, kas viņiem ļauj balsot brīvā un godīgā veidā. Dalībvalstīm būtu jāpopularizē "ES pilsonības rokasgrāmata", lai palīdzētu jauniešiem iepazīties ar vēsturi, vērtībām un tiesībām, kas ir viņu kā Savienības pilsoņu statusa pamatā, kā arī ar Savienības pilsonības priekšrocībām un iespējām, ko tā piedāvā demokrātiskai iesaistei. Būtu jāatbalsta paraugprakses izplatīšana.
- (20) Kā uzsvērts ES stratēģiskajā satvarā romu jautājumos ⁽¹³⁾, būtu jāveicina romu līdzdalība politiskajā dzīvē vietējā, reģionālā, valsts un Eiropas Savienības līmenī. Tas jo īpaši attiecas uz dalībvalstīm, kurās ir ievērojams romu skaits. Komisijas rasisma apkarošanas rīcības plānā ⁽¹⁴⁾ ir pausts Komisijas nodoms sadarboties ar Eiropas politiskajām partijām, Eiropas vēlēšanu sadarbības tīklu un pilsonisko sabiedrību, lai palielinātu marginalizācijas riskam pakļauto grupu, piemēram, noteiktas rases vai etniskās minoritātes pārstāvju, līdzdalību.
- (21) LESD 8. pantā ir noteikts, ka ES visās savās darbībās būtu jātiecas novērst nevienlīdzību un jāsekmē vīriešu un sieviešu līdztiesība. Eiropas dzimumu līdztiesības stratēģijā 2020.–2025. gadam ⁽¹⁵⁾ Komisija apņēmas dot sievietēm vienlīdzīgas iespējas un panākt dzimumu līdzsvaru lēmumu pieņemšanas un politikas jomā. Savā 2023. gada ziņojumā par dzimumu līdztiesību Eiropas Savienībā ⁽¹⁶⁾ Komisija atgādināja, ka ir vajadzīga vienlīdzīga sieviešu un vīriešu līdzdalība amatos, kur pieņem politiskus lēmumus, lai labāk atspoguļotu sabiedrības sastāvu un stiprinātu demokrātiju ES. Dalībvalstīm būtu arī jāveicina dzimumu līdzsvars vēlēšanu pārvaldības iestāžu vadības struktūrās un jāuzrauga, jāatbalsta un regulāri jāizvērtē progress dzimumu līdztiesības jomā saistībā ar vēlēšanu tiesību īstenošanu. Dalībvalstis varētu veicināt pasākumus, lai atbalstītu dzimumu līdztiesību saistībā ar piekļuvi vēlēšanām un dalību tajās. Izstrādājot šādus pasākumus, dalībvalstis varētu pamatoties uz Eiropas Dzimumu līdztiesības institūta īpašajām zināšanām un datiem par dzimumu līdztiesību. Pasākumi varētu ietvert sieviešu un vīriešu mijkārtotu norādīšanu kandidātu sarakstos, cita veida dzimumu kvotu izmantošanu vai publiskā finansējuma piešķiršanas politiskajām partijām sasaistīšanu ar sieviešu politiskās līdzdalības veicināšanu, vai citus līdzīgus pasākumus. Lai sekmētu dzimumu līdztiesību, politiskajām partijām vajadzētu būt iekšējai politikai attiecībā uz dzimumu līdzsvaru, mērķtiecīgu apmācību un izpratnes veicināšanu. Politiskajām partijām būtu jāveicina dzimumu līdzsvars vēlēšanu sarakstos un savās pārvaldes struktūrās. Dalībvalstīm un politiskajām partijām vajadzētu veikt pasākumus, lai efektīvi novērstu un apkarotu dzimumbalstītu naida runu pret politiski aktīvām sievietēm, kuras mērķis ir diskreditēt vai atturēt šīs sievietes no dalības politikā.

⁽¹³⁾ Komisijas paziņojums Eiropas Parlamentam un Padomei "Savienība, kurā valda līdztiesība: ES romu līdztiesības, iekļaušanas un līdzdalības stratēģiskais satvars, COM(2020) 620 final, 7.10.2020., https://commission.europa.eu/system/files/2021-01/eu_roma_strategic_framework_for_equality_inclusion_and_participation_for_2020_-_2030_0.pdf.

⁽¹⁴⁾ Komisijas paziņojums Eiropas Parlamentam, Padomei, Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejai un Reģionu komitejai "Savienība, kurā valda līdztiesība: ES rasisma apkarošanas rīcības plāns 2020.–2025. gadam", COM(2020) 565 final, 18.9.2020., <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/LV/TXT/HTML/?uri=CELEX:52020DC0565>.

⁽¹⁵⁾ Komisijas paziņojums Eiropas Parlamentam, Padomei un Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejai "Savienība, kurā valda līdztiesība: Dzimumu līdztiesības stratēģija 2020.–2025. gadam", COM(2020) 152 final, 5.3.2020., <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/LV/TXT/HTML/?uri=CELEX:52020DC0152>.

⁽¹⁶⁾ Eiropas Komisija, Tiesiskuma un patērētāju ģenerāldirektorāts, 2023. gada ziņojums par dzimumu līdztiesību ES, Eiropas Savienības Publikāciju birojs, 2023. gads, <https://data.europa.eu/doi/10.2838/4966>.

- (22) Apvienoto Nāciju Organizācijas Konvencijā par personu ar invaliditāti tiesībām (UNCRPD), kur ES tās kompetences ietvaros un visas dalībvalstis ir līgumslēdzējas puses, ir noteikts, ka konvencijas dalībvalstīm ir jāgarantē personām ar invaliditāti politiskās tiesības un iespēja tās izmantot vienlīdzīgi ar citiem. Lai atbalstītu iekļaujošu līdzdalību, dalībvalstīm atbilstīgi to starptautiskajām saistībām, tostarp UNCRPD, būtu jāatbalsta, ka personas ar invaliditāti īsteno savas vēlēšanu tiesības kā vēlētāji vai kandidāti, un jānovērš un jālikvidē šķēršļi šo personu dalībai vēlēšanās saskaņā ar Komisijas Personu ar invaliditāti tiesību stratēģiju 2021.–2030. gadam⁽¹⁷⁾. Ievērojot attiecīgos Eiropas Savienības tiesību aktus un starptautiskos standartus, dalībvalstīm būtu jāpārskata iespēja vispārēji atcelt personu ar intelektuālu un psihosociālu invaliditāti vēlēšanu tiesības bez individuāla novērtējuma un iespējas panākt pārskatīšanu tiesā. Dalībvalstīm būtu pēc iespējas labāk jāizmanto rokasgrāmata par labu vēlēšanu praksi dalībvalstīs, kas vērsta uz iedzīvotāju ar invaliditāti līdzdalību vēlēšanu procesā⁽¹⁸⁾ un par ko paziņots Komisijas Personu ar invaliditāti tiesību stratēģijā 2021.–2030. gadam, un jāturpina sadarboties ar Komisiju Eiropas vēlēšanu sadarbības tīkla ietvaros, lai atbalstītu efektīvus turpmākos pasākumus, ņemot vērā viedokļus, ko paudušas struktūras, kuras pārstāv personu ar invaliditāti intereses. Dalībvalstīm būtu jāapsver iespēja īstenot praktiskus pasākumus, lai nodrošinātu vēlēšanu iecirkņu pieejamību, tostarp izmantojot tādus līdzekļus kā QR kodi, Braila raksts, liela izmēra izdrukas, audiogidi un viegli lasāmi gidi, taktīlie trafareti, palielināmie stikli, papildu apgaismojums, zīmogi un pieejami rakstīšanas piederumi. Politiskajām partijām savās kampaņās būtu jāpievēršas personu ar invaliditāti vajadzībām, piemēram, organizējot pasākumus pieejamās vietās un izmantojot saziņas līdzekļus, veidus un formātus saskaņā ar Eiropas Savienības un dalībvalstu tiesību aktiem par pieklūstamību. Dalībvalstīm un politiskajām partijām būtu jāapsver arī citu veidu atbalsta sniegšana, piemēram, palīdzība pa tālruni, zīmju valodas tulkošana, pieejams transports un pieejamas procedūras izmitināšanas pieprasīšanai.
- (23) Tā kā politiskās partijas ir vēlēšanu integritātes nodrošināšanas avangardā un tām ir labas iespējas sekmēt reālu politisko līdzdalību, politiskās partijas un kampaņu organizācijas būtu jāiedrošina veicināt vēlēšanu integritāti un godīgas kampaņas, tostarp izstrādājot un ievērojot prakses kodeksus vai kampaņas solījumus atbalstīt brīvas, godīgas un noturīgas vēlēšanas. Šādiem rīcības kodeksiem vai solījumiem būtu jāsekmē augsti demokrātijas standarti. Tie varētu ietvert apņemšanos, piemēram, nepieņemt finansiālus maksājumus apmaiņā pret priekšrocībām vai atturēties no stereotipu, diskriminējošu paziņojumu un aizspriedumu pret konkrētām grupām veicināšanas, jo īpaši to dzimuma, rases vai etniskās izcelsmes, reliģijas vai pārliecības, invaliditātes, vecuma vai seksuālās orientācijas dēļ.
- (24) Šādi kodeksi vai solījumi pietiekami ilgi pirms vēlēšanu dienas būtu jādara pieejami plašākai sabiedrībai, un tie būtu jāpapildina ar atbilstošiem attiecīgo vienību izpratnes veicināšanas pasākumiem.
- (25) Informāciju par organizācijām, fondiem un citām juridiskām personām, kas saistītas ar Eiropas un valstu politiskajām partijām vai organizē kampaņas to vārdā, Eiropas un valstu politiskajām partijām vajadzētu darīt publiski pieejamu, lai iedzīvotāji varētu izprast saikni starp dažādiem politikas jomas dalībniekiem, kas vēlas sasniegt vienus un tos pašus politiskos mērķus un īstenot vienas un tās pašas darbības, tostarp saistībā ar politisko reklāmu. Šāda informācija arī palīdzētu uzraudzības iestādēm gūt pārskatu par finanšu saikni un strukturālajām attiecībām starp dažādām ar politiskajām partijām saistītām vienībām.
- (26) Eiropas un valstu politiskajām partijām būtu jādod pilsoņiem, iestādēm un ieinteresētajām vienībām vairāk iespēju pildīt to lomu demokrātiskajā procesā, tostarp atklājot iespējamu iejaukšanos vēlēšanu procesos vai manipulācijas ar tiem, savās tīmekļa vietnēs publicējot attiecīgu informāciju par to, kā tās izmanto politisko reklāmu, tostarp informāciju par summām, kas iztērētas reklāmai un par tās finansējuma avotiem. Lai nodrošinātu augstu pārredzamības līmeni politiskajās kampaņās un atbalstītu pārskatatbildību politiskās reklāmas izmantošanas jomā, Eiropas un valstu politiskajām partijām būtu arī jāapsver iespēja brīvprātīgi nodrošināt un savos solījumos un rīcības kodeksos atspoguļot to, ka politisko reklāmu, ko tās izmanto, var skaidri identificēt un nošķirt no citas reklāmas un, attiecīgā gadījumā, no citiem materiāliem, piemēram, redakcionālā saturā. Tām būtu jāapsver iespēja savu politisko reklāmu darīt pieejamu, sniedzot informāciju par tās politiskās partijas identitāti, kura to sponsorē, un, attiecīgā gadījumā, jēgpilnu informāciju par reklāmas mērķorientēšanu un par izmantoto mākslīgā intelekta sistēmu izmantošanu.

⁽¹⁷⁾ Komisijas paziņojums Eiropas Parlamentam, Padomei, Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejai un Reģionu komitejai "Savienība, kurā valda līdztiesība: Personu ar invaliditāti tiesību stratēģija 2021.–2030. gadam, COM(2021) 101 final, <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/LV/TXT/HTML/?uri=CELEX:52021DC0101>.

⁽¹⁸⁾ Komisijas dienestu darba dokuments Rokasgrāmata par labu vēlēšanu praksi dalībvalstīs, kas vērsta uz iedzīvotāju ar invaliditāti līdzdalību vēlēšanu procesā, SWD(2023) 408 final, https://commission.europa.eu/document/66b9212e-e9b0-409d-88a3-c0e505a5e670_en.

- (27) Vēlēšanu novērošana ir efektīvs veids, kā pilsoņus iesaistīt vēlēšanu procesā un uzlabot sabiedrības uzticēšanos vēlēšanām. Lai veicinātu vēlēšanu procesu pārredzamību, atbalstītu iesaistīšanos un līdzdalību un veicinātu brīvus, taisnīgus un noturīgus vēlēšanu procesus, dalībvalstīm būtu jāiedrošina un jāatvieglo objektīva un neatkarīga vēlēšanu novērošana, tostarp pilsoņu un starptautisko organizāciju īstenota vēlēšanu novērošana, visos vēlēšanu procesa posmos, ņemot vērā savu tiesisko regulējumu un starptautiskās saistības. Tam jo īpaši būtu jāietver vēlēšanu reģistrēšanas, balsu skaitīšanas, noteiktu grupu līdzdalības, politiskās reklāmas un finansēšanas, kā arī vēlēšanu noteikumu piemērošanas tiešsaistē uzraudzība.
- (28) Dalībvalstīm būtu jāatbalsta spēju veidošana un īpašu zināšanu par vēlēšanu novērošanu uzkrāšana, tostarp atbalstot vēlēšanu novērotāju apmācību, izmantojot Eiropas vēlēšanu sadarbības tīklā kopīgotās zināšanas un starptautiskos standartus un paraugpraksi, piemēram, 2005. gadā Apvienoto Nāciju Organizācijas pieņemto Deklarāciju par starptautiskās vēlēšanu novērošanas principiem⁽¹⁹⁾, Venēcijas komisijas un Eiropas Drošības un sadarbības organizācijas Demokrātisku iestāžu un cilvēktiesību biroja standartus. Gados jaunākiem vēlēšanu novērotājiem varētu nodrošināt īpašu apmācību.
- (29) Konkrētas darbības vēlēšanu novērošanas atbalstam varētu ietvert valstu vēlēšanu tīklu un novērotāju grupu īpašu sanāksmju un apspriešanos organizēšanu, kopīgus seminārus par vēlēšanu izvērtēšanu un kopīgas iniciatīvas nolūkā uzlabot informētību un izstrādāt vēlēšanu novērošanas politiku, lai sekmētu vēlēšanu integritāti, noturību un demokrātiskumu. Paraugprakses apmaiņai starp dalībvalstīm vēlēšanu novērošanas jomā Eiropas vēlēšanu sadarbības tīkla ietvaros būtu jāietver atbalsts vēlēšanu novērotājiem un konkrētas darbības informētības palielināšanai.
- (30) Politiskajām partijām un kampaņu organizācijām būtu arī jāatvieglo darbs vēlēšanu novērotājiem, kuri ar tām sadarbojas, piemēram, sniedzot tiem nepieciešamo piekļuvi informācijai par savu darbību saistībā ar vēlēšanām.
- (31) Noturīgas vēlēšanu sistēmas un procesi, kuros novērojami minimāli traucējumi, ir demokrātijas priekšnosacījumi. Vēlēšanu procesus varētu apdraudēt cilvēku kļūdas, neparedzētas katastrofas un dažādi incidenti. Dalībvalstīm būtu jānodrošina vēlēšanu procesu noturība, tostarp jo īpaši aizsargājot ar vēlēšanām saistītu infrastruktūru un veicot nepieciešamos pasākumus attiecībā uz citu nozaru iekārtām, aprīkojumu, tīkliem, sistēmām un infrastruktūru, ko izmanto vēlēšanās.
- (32) Kā uzsvērts Eiropas Demokrātijas rīcības plānā, vēlēšanu procesu vai to administrēšanas aspektu atzīšana par kritiski svarīgu infrastruktūru varētu uzlabot centienus novērst konkrētus apdraudējumus. Tas nozīmētu, ka jārisina problēmas, kas saistītas ar vēlēšanu periodiem, vēlēšanu novērošanu, neatkarīgu vēlēšanu uzraudzību un efektīviem tiesiskās aizsardzības līdzekļiem. Tas attiecas arī uz uzraudzību, tostarp tiešsaistē, apdraudējumu noteikšanu, spēju veidošanu, valstu vēlēšanu tīklu darbību un sadarbību ar privāto sektoru. Attiecībā uz vienībām, kas pārvalda infrastruktūru, ar kuru, iespējams, atbalsta vēlēšanas, attiecīgā gadījumā būtu pienācīgi jāņem vērā Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvā (ES) 2022/2555⁽²⁰⁾ un Direktīvā (ES) 2022/2557⁽²¹⁾ noteiktās prasības.
- (33) Papildus Direktīvā (ES) 2022/2555 un Direktīvā (ES) 2022/2557 paredzēto pienākumu ievērošanai dalībvalstīm attiecīgā gadījumā būtu jācenšas nodrošināt līdzīgu noturības līmeni vienībām, kas pārvalda ar vēlēšanām saistītu infrastruktūru, īstenojot un atjauninot riska novērtējumus, veicot testus un uzlabojot to vienību atbalstu un noturību, kurām ir būtiska nozīme vēlēšanu norisē. Dalībvalstīm būtu arī jānodrošina, ka visas attiecīgās vienības

⁽¹⁹⁾ Apvienoto Nāciju Organizācija, 2005. gada 27. oktobris, Starptautiskās vēlēšanu novērošanas principu deklarācija, https://www.eeas.europa.eu/eeas/declaration-principles-international-election-observation_en?s=328.

⁽²⁰⁾ Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīva (ES) 2022/2555 (2022. gada 14. decembris), ar ko paredz pasākumus nolūkā panākt vienādi augstu kiberdrošības līmeni visā Savienībā un ar ko groza Regulu (ES) Nr. 910/2014 un Direktīvu (ES) 2018/1972 un atceļ Direktīvu (ES) 2016/1148 (TID 2 direktīva) (OV L 333, 27.12.2022., 80. lpp., ELI: <http://data.europa.eu/eli/dir/2022/2555/oj>).

⁽²¹⁾ Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīva (ES) 2022/2557 (2022. gada 14. decembris) par kritisko vienību noturību un Padomes Direktīvas 2008/114/EK atcelšanu (OV L 333, 27.12.2022., 164. lpp., ELI: <http://data.europa.eu/eli/dir/2022/2557/oj>).

veic atbilstīgus un samērīgus tehniskus, operatīvus un organizatoriskus pasākumus, lai pārvaldītu riskus, ko rada dabas, cilvēka izraisīti un kiberincidenti. Tām būtu jāievieš metodika un plāni krīžu pārvaldībai un ātrai spēju atjaunošanai pēc šādiem incidentiem, kā arī jāapmainās ar pieredzi un paraugprakses piemēriem.

- (34) Būtu jāveic konkrēti pasākumi, lai vēl vairāk uzlabotu vēlēšanu reģistrācijas datubāzu, e-balsošanas sistēmu un citu vēlēšanu darbību pārvaldībā izmantoto informācijas sistēmu kiberdrošību, piemēram, vēlēšanu rezultātu skaitīšanas, revīzijas un attēlošanas sistēmu kiberdrošību, kā arī rezultātu apliecināšanas un pārbaudīšanas nolūkā veiktās pēcvēlēšanu ziņošanas kiberdrošību. Citi pasākumi varētu attiekties uz vēlēšanu iecirkņu un balsu skaitīšanas vietu fizisko drošību, kā arī iekārtām, līdzekļiem un sistēmām vēlēšanu zīmju un citu attiecīgu vēlēšanu materiālu iespriešanai, transportēšanai un uzglabāšanai, piemēram, īpaši nostiprinātām vēlēšanu urnām vai zīmogiem.
- (35) Komisija 2022. gada septembrī pieņēma Kibernetikas akta priekšlikumu ⁽²²⁾, kura mērķis ir noteikt kopīgas obligātas kiberdrošības prasības produktiem ar digitāliem elementiem, aparāturu un programmatūru. Lai uzlabotu vēlēšanu kibernetiku, dalībvalstīm, ņemot vērā arī šo priekšlikumu, būtu jānodrošina drošāku aparātūras un programmatūras produktu izmantošana vēlēšanās. Turklāt dalībvalstīm būtu jāņem vērā attiecīgie starptautiskie standarti, piemēram, Eiropas Padomes Ministru komitejas Ieteikums (2017. g.) par e-balsošanas standartiem ⁽²³⁾ un Eiropas Padomes Pamatnostādnes (2022. g.) par informācijas un komunikācijas tehnoloģiju izmantošanu vēlēšanu procesos ⁽²⁴⁾. Tām būtu arī jāizmanto e-balsošanas prakses un IKT prakses apkopojums.
- (36) Lai ar vēlēšanām saistītu infrastruktūru aizsargātu no kibernetiskiem uzbrukumiem, dalībvalstīm ar Komisijas atbalstu būtu arī jāveic konkrēti pasākumi, tostarp izmantojot kopīgu vēlēšanu noturības mehānismu, kā minēts Eiropas Demokrātijas rīcības plānā. Dalībvalstīm arī jānodrošina praktiskās mācībās, lai novērtētu riskus un gatavību, pamatojoties uz Komisijas atbalstīto kopīgo darbu Eiropas vēlēšanu sadarbības tīklā un Tīklu un informācijas sistēmu (TIS) sadarbības grupā. Dalībvalstīm būtu arī pēc iespējas labāk jāizmanto pieredze, kas gūta 2023. gada 21. novembrī kopīgā vēlēšanu noturības mehānisma ietvaros rīkotajās teorētiskajās mācībās. Tas būtu jāņem vērā, lai atjauninātu TID sadarbības grupas sagatavoto apkopojumu par vēlēšanu tehnoloģiju kiberdrošību. Dalībvalstu vēlēšanu iestādēm un kiberdrošības iestādēm būtu jāturpina attiecīgās informācijas apmaiņa, jo īpaši, kopīgi apmainoties ar informāciju starp Eiropas vēlēšanu sadarbības tīklu un TID sadarbības grupu, it sevišķi pirms Eiropas Parlamenta vēlēšanām. ņemot šo vērā, dalībvalstīm būtu jāīsteno izpratnes veicināšanas pasākumi attiecībā uz darbībām, ko politiskās partijas, kampaņu organizācijas, kandidāti, vēlēšanu amatpersonas un citas vēlēšanu norisē iesaistītās vienības var veikt, lai uzlabotu savu drošību tiešsaistē un mazinātu kibernetiskā uzbrukuma risku.
- (37) Lai aizsargātu ar vēlēšanām saistītu infrastruktūru, ir ļoti svarīgi īstenot pastāvīgu riska pārvaldību, pamatojoties uz iepriekš noteiktiem riska pieņemšanas kritērijiem un metodiku. Šajā ziņā būtiska nozīme ir riska novērtējumam un spriedzes testu laikā savāktajiem datiem. Dalībvalstīm ar Komisijas atbalstu Eiropas vēlēšanu sadarbības tīkla ietvaros un ciešā sadarbībā ar TID sadarbības grupu būtu jāapmainās ar attiecīgās prakses piemēriem riska novērtējumam un riska mazināšanas pasākumu veikšanā, lai varētu ātri izplatīt informāciju par pieredzi un īpašās zināšanas, tostarp par sekmīgām inovācijām. Informācijas apmaiņā būtu jāietver kopējas metodikas un plānu izstrāde krīžu pārvarēšanai un ātras atgūšanās nodrošināšanai pēc jebkādiem dabas un cilvēka izraisītiem incidentiem, tostarp kibernetiskiem.

⁽²²⁾ Priekšlikums Eiropas Parlamenta un Padomes Regulai par horizontālajām kiberdrošības prasībām attiecībā uz produktiem ar digitāliem elementiem un ar ko groza Regulu (ES) 2019/1020, COM(2022) 454 final, 15.9.2022., <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/LV/TXT/HTML/?uri=CELEX:52022PC0454>.

⁽²³⁾ Ministru komitejas Ieteikums CM/Rec(2017)5 dalībvalstīm par e-balsošanas standartiem, pieņemts Ministru komitejā 2017. gada 14. jūnijā 1289. ministru vietnieku sanāksmē.

⁽²⁴⁾ Ministru komitejas pamatnostādnes par informācijas un komunikācijas tehnoloģiju (IKT) izmantošanu vēlēšanu procesos Eiropas Padomes dalībvalstīs, pieņemtas Eiropas Demokrātijas un pārvaldības komitejā 2022. gada 9. februārī Ministru komitejas 1424. sanāksmē.

- (38) Lai nodrošinātu pienācīgu aizsardzību pret šādiem apdraudējumiem, politiskajām partijām, politiskajiem fondiem un kampaņu organizācijām savā iekšējā darbībā un kampaņu laikā būtu jāveic kibernetikas risku mazināšanas darbības. Izpratnes veicināšanas pasākumi un noturības nodrošināšanas darbības varētu ietvert partijas biedru un kandidātu informēšanu par kibernetikas riskiem saistībā ar to darbību vai tiem tuvu struktūru darbību, piedalīšanos apmācībā par kibernetiku, kā arī vēlēšanu kampaņās izmantoto digitālo platformu un rīku drošības uzraudzības uzlabošanu.
- (39) Lai panāktu, ka vēlētajiem saņem uzticamu informāciju, ir svarīgi aizsargāt informācijas vidi vēlēšanu periodā. Manipulēšana ar informāciju, iejaukšanās un dezinformācijas izplatīšana, tostarp ar automatizētiem līdzekļiem sociālajos medijos, var negatīvi ietekmēt demokrātisko debašu kvalitāti, vēlēšanu tiesību izmantošanu un vēlētajiem uztveri un attieksmi, tā radot ilgtermiņa ietekmi, tostarp uz dalību turpmākās vēlēšanās. Mākslīgo intelektu var izmantot, lai ģenerētu vai manipulētu tāda attēla, audio vai video satura ģenerēšanai vai manipulēšanai, kas ievērojami atgādina reālas personas, vietas vai notikumus un personai maldinoši šķistu autentisks (tā sauktie "dziļviltojumi"). Politiskā reklāma var būt dezinformācijas un ārvalstu iejaukšanās līdzeklis, jo īpaši tad, ja reklāmā netiek atklāts tās politiskais raksturs, tās sponsoru un finansējošo struktūru identitāte, kā arī tas, kur un kā tā ir tikusi mērķorientēta. Komisija ir nākusi klajā ar priekšlikumu par politiskās reklāmas pārredzamību un mērķorientēšanu, ar ko izveidos saistošu, uz kopīgiem standartiem balstītu sistēmu, kas pilsoņiem palīdzēs atpazīt politiskās reklāmas un īstenot to demokrātiskās tiesības, pamatojoties uz informāciju. Tas arī ierobežos un noteiks persondatu izmantošanu mērķorientētā politiskajā reklāmā. 2022. gada Pastiprinātais prakses kodekss dezinformācijas jomā ⁽²⁵⁾ paredz pašregulējošus standartus dezinformācijas un manipulēšanas ar informāciju apkarošanai. Komisija ir iesniegusi priekšlikumu par mākslīgo intelektu ⁽²⁶⁾, kas nodrošinās mākslīgā intelekta satura marķēšanu un tā izcelsmes atklāšanu.
- (40) Lai atbalstītu kompetentās iestādes un politikas veidotājus, dalībvalstis var apsvērt aptaujas un apsekojumus kā līdzekli, ar ko uzraudzīt galveno ar vēlēšanām saistīto dezinformācijas vēstījumu izplatību un sociāldemogrāfisko sadalījumu. Šādās aptaujās iegūto informāciju varētu darīt pieejamu pētniekiem, žurnālistiem, vēlēšanu novērotājiem un pilsoniskajai sabiedrībai, kā arī citām attiecīgajām ieinteresētajām personām.
- (41) Politiskajām partijām ir arī konkrēts pienākums aizsargāt ar vēlēšanām saistīto informācijas vidi, nodrošinot, ka vēlētajiem savlaicīgi, pieejamā un saprotamā veidā saņem pareizu informāciju, un sadarbībā ar citām ieinteresētajām personām vērsties pret dezinformāciju, iejaukšanos un manipulēšanu ar informāciju saistībā ar vēlēšanām, vienlaikus ievērojot pamattiesības un demokrātiskās vērtības.
- (42) Lai nodrošinātu, ka pilsoņi ir labi informēti un zina par to, kā aizsargāt viedokļu brīvību veidošanu, būtu jāsekmē noturības veidošana, izpratnes veicināšana un apmācība par iejaukšanos vēlēšanās. Pilsoniskās sabiedrības, mediju organizāciju, pētniecības iestāžu un akadēmisko aprindu loma sabiedrības informētības, medijpratības prasmju un kritiskās domāšanas attīstīšanā ir būtiska, lai nodrošinātu iedzīvotājiem prasmes, kas veicina spriestspēju sarežģītos apstākļos, kuri ietekmē demokrātiju. Šādas prasmes ir īpaši svarīgas, ņemot vērā mākslīgā intelekta pieaugošo nozīmi, tostarp vēlēšanu kampaņās, piemēram, kad iedzīvotāji izmanto mākslīgā intelekta sistēmas, lai informētu par savu ar vēlēšanām saistīto izvēli. Dalībvalstīm būtu pēc iespējas labāk jāizmanto Eiropas Savienības līmenī pieejamais finansējums darbībām, kas vērstas pret dezinformāciju, iejaukšanos un manipulēšanu ar informāciju un ietekmē brīvas, godīgas un noturīgas vēlēšanas, tostarp veicinot ar Eiropas Parlamenta un Padomes Regulu (ES) 2021/692 ⁽²⁷⁾ izveidotās programmas "Pilsoņi, vienlīdzība, tiesības un vērtības" un programmas Erasmus+ ⁽²⁸⁾, kas izveidota ar Eiropas Parlamenta un Padomes Regulu (ES) 2021/817, finansēšanas iespēju izmantošanu. Šādām darbībām būtu jāuzlabo zināšanas un izpratne par to, kā piekļūt medijiem, kā tos efektīvi un droši izmantot un kā

⁽²⁵⁾ Pastiprinātais prakses kodekss dezinformācijas jomā (2022), <https://digital-strategy.ec.europa.eu/en/policies/code-practice-disinformation>.

⁽²⁶⁾ Priekšlikums Eiropas Parlamenta un Padomes regulai, kas nosaka saskaņotas normas mākslīgā intelekta jomā (mākslīgā intelekta akts) un groza dažus savienības legislatīvos aktus, COM(2021) 206 final, <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/LV/TXT/HTML/?uri=CELEX:52021PC0206>.

⁽²⁷⁾ Eiropas Parlamenta un Padomes Regula (ES) 2021/692 (2021. gada 28. aprīlis), ar ko izveido programmu "Pilsoņi, vienlīdzība, tiesības un vērtības" un atceļ Eiropas Parlamenta un Padomes Regulu (ES) Nr. 1381/2013 un Padomes Regulu (ES) Nr. 390/2014 (OV L 156, 5.5.2021., 1. lpp., ELI: <http://data.europa.eu/eli/reg/2021/692/oj>).

⁽²⁸⁾ Eiropas Parlamenta un Padomes Regula (ES) 2021/817 (2021. gada 20. maijs), ar ko izveido Savienības programmu izglītības un mācību, jaunatnes un sporta jomās Erasmus+ un atceļ Regulu (ES) Nr. 1288/2013 (OV L 189, 28.5.2021., 1. lpp., ELI: <http://data.europa.eu/eli/reg/2021/817/oj>).

atbildīgi radīt mediju saturu. Dalībvalstis varētu mudināt skolas un augstākās izglītības iestādes iekļaut savās mācību programmās medijpratību, kritisko domāšanu, pilsoņu politiskās tiesības un pienākumus, izpratni par demokrātisko iestāžu un procesu darbību gan savā valstī, gan Savienības līmenī, kā arī demokrātiskās līdzdalības veicināšanu.

- (43) Lai preventīvi novērstu ar vēlēšanām saistītu manipulēšanu ar informāciju, ieviešanu un dezinformāciju, ir savlaicīgi jāpublicē uzticama informācija par vēlēšanu procedūrām. Lai atspēkot dezinformāciju un manipulēšanu ar informāciju par vēlēšanu procedūrām, ir ātri un uzticami jāreaģē. Pašreizējā strauji mainīgajā drošības vidē īpaši svarīga ir vēlēšanu un citu attiecīgo iestāžu apmācība par to, kā iedarbīgi un preventīvi novērst un atspēkot dezinformāciju, ieviešanu un manipulēšanu ar informāciju par vēlēšanu procedūrām tiešsaistē un bezsaistē. Dalībvalstīm būtu jāīsteno citas papildu darbības, ar kurām apkaro dezinformāciju un manipulēšanu ar informāciju, kas apdraud vēlēšanas. Šajā ziņā tās varētu paļauties uz Eiropas Digitālo mediju observatoriju un tās centriem kā informācijas avotiem vēlēšanu procesos iesaistītajām vienībām, piemēram, vēlēšanu novērotājiem, pedagogiem un citiem informācijas izplatītājiem, par veidiem, kā atspēkot ar vēlēšanām saistīto dezinformāciju.
- (44) Komisijas Ieteikumā (ES) 2018/234 ⁽²⁹⁾ kompetentās valsts iestādes jau tika mudinātas, pamatojoties uz dalībvalstu pieredzi, noteikt paraugpraksi dezinformācijas radīto risku vēlēšanu procesam apzināšanā, mazināšanā un pārvaldībā. Kopš tā laika drošības vides izmaiņas salīdzinājumā ar iepriekšējām vēlēšanām ir padarījušas šādus riskus vēl lielākus. Tāpēc kompetentajām valsts iestādēm būtu jāturpina attīstīt un atjaunināt minēto paraugpraksi, tostarp izmantojot mākslīgā intelekta nodrošinātos atklāšanas rīkus. Valstu vēlēšanu tīkliem būtu jāuzlabo sadarbība šajā jautājumā, tostarp apmainoties ar paraugprakses piemēriem Eiropas vēlēšanu sadarbības tīklā un cieši sadarbojoties ar ātrās reaģēšanas sistēmu. Tas varētu ietvert īpašo zināšanu apmaiņu starp dalībvalstīm, kurām ir līdzīgas problēmas, tostarp to ģeogrāfiskā stāvokļa dēļ.
- (45) Skaidri valstu vēlēšanu tīklu, Eiropas vēlēšanu sadarbības tīkla, mediju platformu un politiskās reklāmas publicētāju sadarbības kanāli varētu palīdzēt mazināt manipulēšanas ar informāciju un dezinformācijas risku vēlēšanu laikā, jo īpaši palīdzot izstrādāt standartus, kas veicinātu uzticamas informācijas izplatīšanu. Dalībvalstis jau sadarbojas Eiropas vēlēšanu sadarbības tīklā, Eiropas Audiovizuālo mediju pakalpojumu regulatoru grupā ⁽³⁰⁾, ātrās brīdināšanas sistēmā ⁽³¹⁾ un citos satvaros, lai vērstos pret manipulēšanu ar informāciju, ieviešanu un dezinformāciju, izstrādājot vairākdisciplīnu atbildi uz šādiem vēlēšanu procesa apdraudējumiem. Šiem tīkliem būtu jāturpina attīstīt pienācīgus atbildes pasākumus, tostarp atbalstot dalībvalstu sadarbību. Būtu jāstiprina sadarbība starp Eiropas vēlēšanu sadarbības tīklu un šiem citiem Eiropas tīkliem, kuru darbības ir saistītas ar vēlēšanu procesiem, tostarp saistībā ar kopējo vēlēšanu noturības mehānismu. Būtu jāatbalsta paraugprakse, tostarp dažādu tīklu kopīgas sanāksmes, piemēram, Eiropas vēlēšanu sadarbības tīkla un ātrās brīdināšanas sistēmas kopīgā sesija 2023. gada 6. decembrī. Eiropas vēlēšanu sadarbības tīklā, īstenojot tā visaptverošo pieeju brīvām, godīgām un noturīgām vēlēšanām Eiropā, būtu arī jāturpina veicināt sadarbību ar tādām starptautiskām struktūrām kā Eiropas Padome un Eiropas Drošības un sadarbības organizācijas Demokrātisku iestāžu un cilvēktiesību birojs.
- (46) Trešo valstu ziedojumi valstu politiskajām partijām, politiskajiem fondiem, politiskajiem kandidātiem un kampaņu organizācijām, jo īpaši gadījumos, kad tie netiek pārbaudīti, varētu neatbilstīgi ietekmēt demokrātiskos procesus Eiropas Savienībā un kļūt par trešo valstu ieviešanu instrumentu. Šādi ziedojumi varētu ietekmēt politiskās konkurences taisnīgumu un godprātību, izraisīt vēlēšanu procesa kropļojumus un negodīgu konkurenci, pārkāpjot noteikumus par ienākumu un izdevumu maksimālo apmēru, veicināt korupciju vai apdraudēt valsts sabiedrisko kārtību. Tāpēc trešo valstu pārstāvju ziedojumi politiskajām partijām, politiskajiem fondiem, kandidātiem, kampaņu organizācijām un attiecīgā gadījumā politiskām kustībām būtu jāierobežo vai jāaizliedz, un jebkurā gadījumā uz tiem būtu jāattiecināta pārrēķināšanas prasības.

⁽²⁹⁾ Komisijas Ieteikums (ES) 2018/234 (2018. gada 14. februāris) par Eiropas Parlamenta 2019. gada vēlēšanu eiropiešu būtnas un efektīvas norises veicināšanu (OV L 45, 17.2.2018., 40. lpp., ELI: <http://data.europa.eu/eli/reco/2018/234/oj>).

⁽³⁰⁾ Komisijas 2014. gada 3. februāra Lēmums, ar ko izveido Eiropas audiovizuālo plašsaziņas pakalpojumu regulatoru grupu, C(2014) 462 final.

⁽³¹⁾ Komisijas paziņojums Eiropas Parlamentam, Eiropadomei, Padomei, Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejai un Reģionu komitejai "Rīcības plāns dezinformācijas apkarošanai", JOIN(2018) 36 final, <https://op.europa.eu/en/publication-detail/-/publication/586157e5-923f-11e9-9369-01aa75ed71a1>.

- (47) Eiropas politisko partiju finansēšanas kārtību, tostarp attiecībā uz finansējumu no trešām valstīm, nosaka Eiropas Parlamenta un Padomes Regula (ES, Euratom) Nr. 1141/2014 ⁽³²⁾. Saskaņā ar šo regulu Eiropas politiskās partijas un Eiropas politiskie fondi nedrīkst pieņemt anonīmus ziedojumus vai iemaksas no jebkādas publiskas dalībvalsts vai trešās valsts iestādes vai no jebkāda uzņēmuma, attiecībā uz kuru šāda publiska iestāde var tieši vai netieši īstenot dominējošu ietekmi atbilstīgi savām īpašumtiesībām uz to, savai finansiālajai līdzdalībai tajā vai noteikumiem, kuri attiecas uz šo uzņēmumu, vai ziedojumus no jebkādām privātām struktūrām, kas atrodas kādā trešā valstī, vai no kādas trešās valsts privātpersonām, kuras nav tiesīgas balsot Eiropas vēlēšanās.
- (48) Eiropas Padomes Ieteikumā par kopīgiem noteikumiem korupcijas novēršanai politisko partiju un vēlēšanu kampaņu finansēšanā ⁽³³⁾ ir uzsvērts, ka valstīm būtu īpaši jāierobežo, jāaizliedz vai citādi jāregulē ārvalstu līdzekļu devēju ziedojumi politiskajām partijām. Venēcijas komisijas pamatnostādnēs par politisko partiju finansēšanu ⁽³⁴⁾ ir noteikts, ka citu valstu vai šo valstu uzņēmumu ziedojumi būtu jāaizliedz, lai gan šim aizliegumam nevajadzētu attiekties uz ārvalstīs dzīvojošu valstspiederīgo ziedojumiem. Saskaņā ar šīm pamatnostādnēm var paredzēt arī citus ierobežojumus, jo īpaši katras iemaksas maksimālo summu, aizliegumu veikt iemaksas rūpnieciskiem vai komerciāliem uzņēmumiem vai reliģiskām organizācijām, kā arī var paredzēt partiju biedru, kuri vēlas kandidēt vēlēšanās, iemaksu iepriekšēju kontroli, ko veic vēlēšanu jautājumos specializējušās valsts iestādes.
- (49) Lai novērstu ārvalstu iejaukšanos, dalībvalstīm būtu jānosaka un jānovērš iespējamās nepilnības savos tiesību aktos un citos regulatīvajos pasākumos, kas saistīti ar ziedojumiem no trešām valstīm politiskajām partijām, politiskajiem fondiem, politiskajiem kandidātiem un kampaņu organizācijām. Tām būtu iedarbīgi jānovērš attiecīgo noteikumu apiešana, tostarp apsverot iespēju aizliegt ziedojumus citas personas vārdā. Ziedojumi ir jebkāds skaidras naudas piedāvājums, jebkāds piedāvājums natūrā, jebkādu preču, pakalpojumu vai darbu nodrošināšana par cenu, kas ir mazāka par tirgus vērtību, un/vai jebkurš cits darījums, kas sniedz ekonomisku priekšrocību attiecīgajai struktūrai (tostarp aizdevumi), izņemot parastās politiskās darbības, ko brīvprātīgi veic privātpersonas. Saistībā ar to dalībvalstis varētu izmantot ESAO Vecāko integritātes amatpersonu darba grupas ⁽³⁵⁾ un Eiropas Padomes izveidotās Pretkorupcijas starpvalstu grupas (GRECO) ⁽³⁶⁾ norādījumus.
- (50) Komisija uzrauga ar politisko partiju finansēšanu dalībvalstīs saistītas korupcijas novēršanu tiesiskuma ziņojumu kontekstā un kopš 2022. gada sniedz saistītus ieteikumus.
- (51) Lai sekmētu vēlēšanu procesa integritāti un novērstu faktisko vai paredzamo negatīvo ietekmi uz brīvām un godīgām vēlēšanām, politiskajām partijām un ar tām saistītām vienībām būtu jānovērtē riski, kas izriet no trešo valstu pārstāvju ziedojumiem un ziedojumiem, kas varētu būt saistīti ar korupciju vai citām noziedzīgām darbībām. Veicot riska novērtējumu, politiskajām partijām un ar tām saistītajām vienībām būtu jāapsver apzināto risku novēršanas pasākumi, tostarp pienācīgi identificējot līdzekļu devējus, lai izvairītos no jebkādiem fiktīvu personu piešķirta slēpta finansējuma riskiem.

⁽³²⁾ Eiropas Parlamenta un Padomes Regula (ES, Euratom) Nr. 1141/2014 (2014. gada 22. oktobris) par Eiropas politisko partiju un Eiropas politisko fondu statusu un finansēšanu (OV L 317, 4.11.2014., 1. lpp., ELI: <http://data.europa.eu/eli/reg/2014/1141/2018-05-04>).

⁽³³⁾ Eiropas Padomes Ministru komitejas Ieteikums Rec(2003)4 (2003. gada 8. aprīlis) dalībvalstīm par kopīgiem noteikumiem korupcijas novēršanai politisko partiju un vēlēšanu kampaņu finansēšanā, <https://rm.coe.int/16806cc1f1>.

⁽³⁴⁾ Venēcijas komisija, Pamatnostādnēs un ziņojums par politisko partiju finansēšanu, kas pieņemti Venēcijas komisijas 46. plenārsesijā, CDL-INF(2001)8, [https://www.venice.coe.int/webforms/documents/?pdf=CDL-INF\(2001\)008-e](https://www.venice.coe.int/webforms/documents/?pdf=CDL-INF(2001)008-e).

⁽³⁵⁾ ESAO Vecāko integritātes amatpersonu darba grupa veicina integritātes un korupcijas novēršanas politikas izstrādi un īstenošanu, kas sekmē labu pārvaldību. Tās mērķis ir arī stiprināt politikas veidošanas procesos iesaistīto iestāžu vērtības, uzticamību un spējas. Vairāk informācijas sk.: <https://www.oecd.org/corruption/ethics/working-party-of-senior-public-integrity-officials.htm>.

⁽³⁶⁾ Eiropas Padome izveidoja Pretkorupcijas starpvalstu grupu (GRECO), lai uzraudzītu, kā valstis ievēro Padomes korupcijas novēršanas noteikumus.

- (52) Dalībvalstīm būtu jāpastiprina sadarbība Eiropas vēlēšanu sadarbības tīklā, tostarp kopīgi nosakot kopējus standartus un atsauces attiecībā uz trešo valstu pārstāvju ziedojumiem un citu atbalstu valstu politiskajām partijām, politiskajiem fondiem un kampaņu organizācijām.
- (53) Lai vēl vairāk pastiprinātu Eiropas Parlamenta vēlēšanu eiropisko būtību un sekmētu to raitu norisi, būtu jāturpina centieni iesaistīt visus pilsoņus Eiropas Parlamenta vēlēšanās un vēl vairāk atvieglot saistīto vēlēšanu tiesību īstenošanu.
- (54) Pietiekami ilgu laiku iepriekš izplatot informāciju par vēlēšanu iecirkņu darba laiku, kā arī vēlēšanu dienā nodrošinot vēlēšanu iecirkņu agru atvēršanu un vēlu slēgšanu, tostarp Eiropas Parlamenta vēlēšanās, lielākam pilsoņu skaitam būtu iespēja balsot, jo īpaši tiem, kuri dzīvo attālos reģionos vai strādā netipiskā laikā.
- (55) Kā minēts ziņojumā par Eiropas Parlamenta 2019. gada vēlēšanām, 2018. gada ziņojumā par Direktīvas 94/80/EK ⁽³⁷⁾ piemērošanu un 2020. gada ziņojumā par Eiropas pilsonību ⁽³⁸⁾, dalībvalstīm būtu jāturpina atbalstīt Eiropas Savienības pilsoņu vēlēšanu tiesību īstenošana un jāveicina informētība par to tiesībām un piemērojamajām procedūrām. Tām arī būtu jānovērš iespējamie šķēršļi mobilo Eiropas Savienības pilsoņu dalībai Eiropas Parlamenta vēlēšanās vēlētajai vai kandidāta statusā. Informēšanu par attiecīgajām tiesībām un piemērojamajām procedūrām, tostarp par vēlēšanu tiesībām, varētu atbalstīt, izmantojot plaši pieejamus digitālos rīkus, tostarp ar Eiropas Parlamenta un Padomes Regulu (ES) 2018/1724 ⁽³⁹⁾ izveidoto vienoto digitālo vārteju, kas nodrošina piekļuvi attiecīgajām Eiropas Savienības un valstu tīmekļa lapām. Dalībvalstis tiek ariņdzan mudinātas pēc iespējas labāk izmantot saziņas un problēmu risināšanas pakalpojumus Eiropas Savienības līmenī, piemēram, *Europe Direct* kontaktcentru (EDCC) un SOLVIT, ko Komisija darījusi pieejamu, lai sniegtu Eiropas Savienības pilsoņiem precīzu un savlaicīgu informāciju par pilsoņu tiesībām un vēlēšanu procedūrām.
- (56) Papildu komunikācijas pasākumi pastiprinātu Eiropas Parlamenta vēlēšanu eiropisko būtību. Valstu politiskajām partijām būtu jāsaņ Eiropas Parlamenta vēlēšanu kampaņas pēc iespējas ātri, jo tās ir galvenie dalībnieki, kas veicina Eiropas Savienības pilsoņu, tostarp mobilo Eiropas Savienības pilsoņu, izpratni par Eiropas Parlamenta vēlēšanām. Kā norādīts Komisijas ziņojumā par 2019. gada Eiropas Parlamenta vēlēšanām, dažādu Eiropas Savienības iestāžu, dalībvalstu un pilsoniskās sabiedrības kopīgie saziņas centieni joprojām ir svarīgs Eiropas Parlamenta vēlēšanu eiropiskās būtības stiprināšanas elements.
- (57) Lai vēl vairāk uzlabotu valstu politisko partiju, Eiropas politisko partiju un Eiropas Parlamenta politisko grupu saiknes pārredzamību, valstu politiskajām partijām būtu jāvar un tās tiek mudinātas pirms kampaņas sākuma darīt zināmu, ar kuru Eiropas politisko partiju tās ir vai būs saistītas. Lai palīdzētu paplašināt vēlēšanu Eiropas dimensiju, dalībvalstīm būtu jāatvieglo šādas informācijas sniegšana sabiedrībai. Dalībvalstis un politiskās partijas varētu atbalstīt citus pasākumus, kas palielina Eiropas un valstu politisko partiju saiknes pārredzamību, piemēram, atbalstot pasākumu organizēšanu kopā ar Eiropas un valstu politiskajām partijām.
- (58) Lai Eiropas politiskās partijas varētu pildīt LES 10. panta 4. punktā paredzēto uzdevumu – veicināt Eiropas politiskās apziņas veidošanos un Eiropas pilsoņu gribas izteikšanu, tām būtu jāvar uzrunāt savus biedrus un vēlētajus visā Eiropas Savienībā, tostarp īstenojot pārrobežu kampaņas Eiropas Savienības teritorijā. Lai palīdzētu paplašināt Eiropas Parlamenta vēlēšanu Eiropas dimensiju, dalībvalstīm būtu jāatvieglo Eiropas politisko partiju un Eiropas Parlamenta politisko grupu pārrobežu kampaņu efektīva īstenošana visā Eiropas Savienībā.

⁽³⁷⁾ Komisijas ziņojums Eiropas Parlamentam, Padomei, Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejai un Reģionu komitejai par Direktīvas 94/80/EK par tiesībām balsot un kandidēt pašvaldību vēlēšanās piemērošanu, COM(2018) 44 final, 25.1.2018., <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/LV/TXT/HTML/?uri=CELEX:52018DC0044>.

⁽³⁸⁾ Eiropas Komisija, Tiesiskuma un patērētāju ģenerāldirektorāts, 2020. gada ziņojums par ES pilsonību. Pilsoņu iespēju nodrošināšana un viņu tiesību aizsardzība, Eiropas Savienības Publikāciju birojs, 2020. gads, <https://data.europa.eu/doi/10.2775/559516>.

⁽³⁹⁾ Eiropas Parlamenta un Padomes Regula (ES) 2018/1724 (2018. gada 2. oktobris), ar ko izveido vienotu digitālo vārteju, lai sniegtu piekļuvi informācijai, procedūrām un palīdzības un problēmu risināšanas pakalpojumiem, un ar ko groza Regulu (ES) Nr. 1024/2012 (OV L 295, 21.11.2018., 1. lpp., ELI: <http://data.europa.eu/eli/reg/2018/1724/oj>).

- (59) Lai arī turpmāk aizsargātu Eiropas Parlamenta vēlēšanu integritāti, dalībvalstis būtu jāmudina turpināt mazināt vairākkārtējas balsošanas un kandidēšanas risku. Tāpēc Eiropas Savienības pilsoņi būtu jāinformē par noteikumiem un sankcijām saistībā ar vairākkārtēju balsošanu. Dalībvalstīm ar Komisijas atbalstu būtu precīzi un savlaicīgi jāapmainās ar datiem par mobilajiem Eiropas Savienības pilsoņiem, kuri piedalās vēlēšanās kā vēlētaji vai kandidāti. Saistībā ar to dalībvalstīm būtu jāturpina sagatavošanās darbi, kas sākti Ekspertu grupā vēlēšanu jautājumos ⁽⁴⁰⁾, lai nodrošinātu efektīvu un šifrētu apmaiņu ar nepieciešamajiem datiem nolūkā novērst vairākkārtēju balsošanu, izmantojot attiecīgu drošu rīku, ko piedāvā Komisija. Mobilos Eiropas Savienības pilsoņus nevajadzētu izslēgt no vēlētajū saraksta visu veidu vēlēšanās viņu izcelsmes valstī tāpēc vien, ka viņi ir iekļauti savas dzīvesvietas dalībvalsts vēlētajū sarakstā.
- (60) Lai veicinātu brīvus, godīgus un noturīgus vēlēšanu procesus, būtu vēl vairāk jāstiprina sadarbība valstu vēlēšanu tīklos, kā minēts Ieteikumā (ES) C(2018) 5949. Valstu vēlēšanu tīklu dalībniekiem būtu raiti jāapmainās ar informāciju par jautājumiem, kas var ietekmēt Eiropas Parlamenta vēlēšanas, tostarp kopīgi apzinot apdraudējumus un nepilnības, apmainoties ar zināšanām un informāciju par konstatējumiem, un vajadzības gadījumā jāizstrādā protokoli un darba veidi sadarbībai un informācijas apmaiņai, lai novērstu notikumus, kas traucē vēlēšanām, aizsargātos no tiem, reaģētu uz tiem, mazinātu to sekas un atgūtos no tiem. Ja tiesībsardzības iestādes nav iekļautas valsts vēlēšanu tīklos, dalībvalstis varētu apsvērt iespēju izveidot pastāvīgu sadarbību starp valstu vēlēšanu tīkliem un attiecīgajām valsts tiesībsardzības iestādēm, pilnīgi ievērojot demokrātiskās vērtības. Šajā nolūkā valsts vēlēšanu tīkli varētu sadarboties ar citām ieinteresētajām personām, piemēram, pētniekiem, akadēmiskajām aprindām, vēlēšanu novērotājiem un cilvēktiesību aizstāvjiem. Tiem arī būtu jāsadarbjas ar valstu parlamentiem un kopā ar tiem jāsekmē labāka izpratne par to, cik svarīgi ir aizsargāt vēlēšanu procesu integritāti, tostarp pret iejaukšanās risku. Lai nodrošinātu valstu vēlēšanu tīklu spēju pienācīgi pildīt to uzdevumus un darbības, dalībvalstīm būtu jānodrošina tīkliem vajadzīgās sistēmas, resursi un līdzekļi.
- (61) Pirms nākamajām Eiropas Parlamenta vēlēšanām un pēc tam dalībvalstīm būtu jānostiprina savu vēlēšanu tīklu sadarbība, jo īpaši Eiropas vēlēšanu sadarbības tīkla satvarā. To darot, dalībvalstīm būtu jāpaļaujas uz mehānismiem, kas atbalsta ātru informācijas apmaiņu par jautājumiem, kas skar vēlēšanas,

IR PIENĒMUSI ŠO IETEIKUMU.

I. Priekšmets

1. Šis ieteikums veicina augstus vēlēšanu demokrātijas standartus Eiropas Savienībā un Eiropas Parlamenta vēlēšanu eiropiskās būtības pastiprināšanu un to raitas norises sekmēšanu. Tas ir adresēts dalībvalstīm, Eiropas un valstu politiskajām partijām, politiskajiem fondiem un kampaņu organizācijām saistībā ar gatavošanos vēlēšanām Eiropas Savienībā, tostarp Eiropas Parlamenta 2024. gada vēlēšanām.

II. Vispārējie vēlēšanu principi Eiropas Savienībā

2. Eiropas Savienībā notiekošajās vēlēšanās būtu jāievēro visaugstākie demokrātijas standarti. Dalībvalstīm citstarp būtu jāsekmē vēlētajū liela aktivitāte, iekļaujoša līdzdalība, viegla un vienlīdzīga vēlēšanu tiesību īstenošana, vēlēšanu procesu noturība, integritāte un balsošanas privātums, kā arī iespēju vienlīdzība, jo īpaši attiecībā uz partiju un kampaņu publisko finansējumu, pilnīgi ievērojot pamattiesības.
3. Saskaņā ar Eiropas Padomes Venēcijas komisijas Labas prakses kodeksu vēlēšanu jautājumos vēlēšanu tiesību aktu pamatelementus nebūtu jāvar grozīt mazāk kā vienu gadu pirms vēlēšanām.

⁽⁴⁰⁾ Ekspertu grupa vēlēšanu jautājumos – tiesības balsot un kandidēt EP vēlēšanās un pašvaldību vēlēšanās (E00617), <https://ec.europa.eu/transparency/expert-groups-register/screen/expert-groups/consult?lang=lv&do=groupDetail.groupDetail&groupID=617>.

III. Vēlētāju aktivitātes un iekļaujošas līdzdalības sekmēšana

4. Lai sekmētu vēlētāju lielu aktivitāti, dalībvalstīm būtu jāveic vajadzīgie pasākumi, ar ko attiecīgā gadījumā atvieglot vēlētāju un kandidātu reģistrāciju vēlēšanām, tostarp sniedzot nepieciešamo informāciju, rīkus un atbalstu vietējā līmenī. Tādu rīku izmantošana kā reģistrācija tiešsaistē vai atbalsta kandidātiem parakstu elektroniska vākšana būtu jāpadara viegli pieejama un lietotājiem ērti lietojama.
5. Ieviešot papildu balsošanas metodes, piemēram, iepriekšēju balsošanu, mobilo balsošanu, balsošanu pa pastu un e-balsošanu, dalībvalstīm būtu jānodrošina, ka šādām metodēm piemēro vajadzīgos aizsardzības pasākumus. Turklāt tām būtu jāveic pasākumi, kas vajadzīgi, lai informētu iedzīvotājus par šo balsošanas metožu pieejamību un piekļūstamību un visos līmeņos, tostarp vietējā līmenī, sniegtu nepieciešamo atbalstu. Saistībā ar to dalībvalstis tiek aicinātas pēc iespējas labāk izmantot e-balsošanas prakses un citas IKT prakses apkopojumu, ko Eiropas vēlēšanu sadarbības tīkla satvarā Komisija gatavo kopā ar dalībvalstīm. Dalībvalstīm būtu jānodrošina vēlēšanu amatpersonu pienācīga apmācīšana par jaunajām balsošanas metodēm.
6. Atbalstot vēlētāju aktivitāti un līdzdalību, dalībvalstīm būtu attiecīgi jārīkojas, lai savās darbībās, tostarp komunikācijas pasākumos, efektīvi risinātu dažādu grupu vajadzības. Sniedzot informāciju par Eiropas Parlamenta vēlēšanām, dalībvalstīm būtu pēc iespējas labāk jāizmanto ES pilsonības rokasgrāmata, lai vēl vairāk palielinātu informētību par ES pilsonību gados jauniem ES pilsoņiem, kuri sāk demokrātisko iesaisti.
7. Dalībvalstīm būtu jāveicina pasākumi, kas atbalsta dzimumu līdztiesību saistībā ar piekļuvi vēlēšanām un dalību tajās. Dalībvalstīm būtu arī jāveicina dzimumu līdzsvars vēlēšanu pārvaldības iestāžu pārvaldes struktūrās. Dalībvalstīm būtu jāuzrauga, jāatbalsta un regulāri jāizvērtē dzimumu līdztiesības jomā panāktais saistībā ar vēlēšanu tiesību īstenošanu, tostarp vācot, analizējot un izplatot datus par sievietēm un vīriešiem vēlētajiem un vēlēšanu kandidātiem, kā arī to ievēšanu vēlētos amatos un politisko partiju amatos, kur pieņem lēmumus.
8. Dalībvalstīm būtu jāatbalsta personu ar invaliditāti dalība vēlēšanās gan vēlētāju, gan kandidātu statusā un jānovērš un jālikvidē šķēršļi, ar kuriem šīs personas saskaras, piedaloties vēlēšanās, tostarp vispārēja vēlēšanu tiesību atcelšana personām ar intelektuālu un psihosociālu invaliditāti bez individuāla novērtējuma un iespējas panākt pārskatīšanu tiesā. Dalībvalstīm būtu arī jāatbalsta personu ar invaliditāti iesaiste vēlēšanu amatpersonu statusā. Dalībvalstīm būtu jānodrošina tādu paraugprakses piemēru plaša izplatīšana, kas sekmē iedzīvotāju ar invaliditāti līdzdalību vēlēšanu procesā. Tām būtu pēc iespējas labāk jāizmanto rokasgrāmata par labu vēlēšanu praksi dalībvalstīs, kas vērsta uz iedzīvotāju ar invaliditāti līdzdalību vēlēšanu procesā un kas sagatavota Eiropas vēlēšanu sadarbības tīkla ietvaros.
9. Eiropas un valstu politiskās partijas, politiskie fondi un kampaņu organizācijas tiek mudinātas veikt pasākumus, ar ko rezultatīvi reaģēt uz dažādu grupu vajadzībām saistībā ar vēlēšanām. Saziņas materiālos un politiskajā reklāmā tām būtu jāpievērš īpaša uzmanība konkrētu grupu vajadzībām, izmantojot piemērotus saziņas līdzekļus, veidus un formātus un veicinot šādu grupu aktīvu politisko līdzdalību. Politiskajām partijām būtu jāveicina dzimumu līdzsvars to vēlēšanu sarakstos un pārvaldes struktūrās.

IV. Vēlēšanu integritātes un godīgu kampaņu veicināšana

10. Politiskās partijas un kampaņas organizācijas tiek mudinātas pieņemt kampaņas solījumus un rīcības kodeksus attiecībā uz vēlēšanu integritāti un godīgām kampaņām. Dalībvalstis tiek aicinātas atvieglot un atbalstīt šādu solījumu un kodeksu ievērošanu.
11. Solījumiem un rīcības kodeksiem, kas minēti 10. punktā, būtu jāietver šādi elementi:
 - a) iekļaujoša politiskā diskursa veicināšana;
 - b) atturēšanās no manipulatīvas rīcības, kas apdraud vai var negatīvi ietekmēt vērtības, procedūras un politiskos procesus, jo īpaši no:
 - i) viltotu, safabricētu, ļaunprātīgi iegūtu vai nozagtu datu vai materiālu, tostarp mākslīgā intelekta sistēmu radītu dziļviltojumu, veidošanas, izmantošanas vai izplatīšanas;

- ii) maldinoša vai naidpilna satura veidošanas, izmantošanas vai izplatīšanas,
- iii) manipulatīvas taktikas, paņēmieni un procedūru izmantošanas, lai izplatītu vai padarītu atpazīstamākus politiskus vēstījumus,
- iv) nedeklarētu interešu pārstāvības;
- c) pārredzamības nodrošināšana attiecībā uz saņemtajām finanšu iemaksām, tostarp labumiem natūrā, piemēram, saņemtajām dāvanām un viesmīlību, aizdevumiem un kampaņas iemaksām un izdevumiem, jo īpaši tad, ja ziedojumu apmērs pārsniedz noteikto maksimālo summu;
- d) pārredzamības nodrošināšana attiecībā uz savu politisko reklāmu, tostarp, kā ieteikts 13. punktā;
- e) aktīvi pasākumi labas kiberhigiēnas uzturēšanai, piemēram, regulāras kiberdrošības pārbaudes, lai atpazītu, atturētu un novērstu uzbrukumus;
- f) šādos solījumos un rīcības kodeksos noteikto saistību neatkarīgas novērošanas sekmēšana.

V. Pārredzamības pasākumi attiecībā uz piederību un politisko reklāmu

12. Eiropas un valstu politiskajām partijām savās tīmekļa vietnēs būtu jāsniedz informācija par organizācijām, fondiem un citām juridiskām personām, kas ar tām saistītas vai rīko kampaņas to vārdā.
13. Eiropas un valstu politiskajām partijām savās tīmekļa vietnēs būtu jāsniedz informācija par politiskās reklāmas izmantošanu, tostarp par politiskajai reklāmai izmantotajām summām un izmantotā finansējuma avotiem. Eiropas un valstu politiskajām partijām būtu jāapsver iespēja brīvprātīgi nodrošināt, ka to politisko reklāmu var skaidri identificēt, tostarp gadījumos, kad tā ietver materiālus, kas iekšēji sagatavoti izplatīšanai, izmantojot tiešsaistes sociālos medijus. Politiskā reklāma būtu jādara pieejama, sniedzot informāciju par tās politiskās partijas identitāti, kura to sponsorē, un, attiecīgā gadījumā, jēgpilnu informāciju par reklāmas mērķorientēšanu un par mākslīgā intelekta sistēmu izmantošanu reklāmas satura sagatavošanā vai izplatīšanā.

VI. Vēlēšanu novērošanas veicināšana

14. Ņemot vērā savu tiesisko regulējumu un starptautiskās saistības, dalībvalstis tiek mudinātas veicināt pilsoņu un starptautisko organizāciju, kas atbalsta attiecīgos starptautiskos standartus, iesaisti vēlēšanu novērošanā, tostarp attiecīgā gadījumā atvieglot to reģistrāciju kompetentajās valsts iestādēs.
15. Lai uzkrātu īpašās zināšanas un veidotu reaģētspēju ar vēlēšanām saistītos jautājumos, dalībvalstīm būtu jāatbalsta vēlēšanu novērotāju apmācības pasākumi, tostarp tad, ja tos vada iedzīvotāji. Apmācībai būtu jāaptver dažādu grupu līdzdalība vēlēšanu procesos, nelikumīga vēlēšanu prakse un krāpšana, tostarp tiešsaistē, slēptas un nelikumīgas ietekmes, tostarp trešo valstu ietekmes, atklāšana, manipulēšana ar informāciju, ievaukšanās un dezinformācija.
16. Dalībvalstīm, izmantojot savus valsts vēlēšanu tīklus, būtu jāsadarbjas ar vēlēšanu novērotāju organizācijām, lai:
 - a) uzlabotu informētību par to, cik svarīgi ir rūpīgi pārbaudīt vēlēšanu procesus;
 - b) izstrādātu politiku, kas veicina vēlēšanu integritāti, noturību un demokrātisko būtību;
 - c) saprastu, kā jaunās tehnoloģijas var izmantot, lai iesaistītos manipulēšanā ar informāciju, ievaukšanās procesos un dezinformācijas izplatīšanā, tādējādi apdraudot brīvas un godīgas vēlēšanas.
17. Dalībvalstīm, izmantojot savus vēlēšanu tīklus, būtu Eiropas vēlēšanu sadarbības tīkla satvarā jāturpina apmainīties ar vēlēšanu novērošanas paraugprakses piemēriem.

18. Politiskajām partijām un kampaņu organizācijām būtu jāsadarbojas ar vēlēšanu novērotājiem, lai tiem atvieglotu vēlēšanu novērošanu.

VII. Ar vēlēšanām saistītas infrastruktūras aizsardzība un noturības pret kiberdraudiem un citiem hibrīddraudiem nodrošināšana

19. Dalībvalstīm būtu jānodrošina ar vēlēšanām saistītās infrastruktūras pienācīga aizsardzība, tostarp veicinot informētību un uzlabojot plānošanu par visiem neparedzētiem gadījumiem, kam varētu būt būtiska traucējoša ietekme uz vēlēšanu raitu norisi. Neskarot savus pienākumus saistībā ar Direktīvas (ES) 2022/2557 īstenošanu, dalībvalstis tiek aicinātas nekavējoties sākt apzināt vienības, kas pārvalda ar vēlēšanām saistītu infrastruktūru, kura ir kritiski svarīga vēlēšanu organizēšanai un norisei, kā arī veikt pasākumus, kas nepieciešami, lai uzlabotu to noturību un palīdzētu tām novērst ar to darbību saistīto risku.
20. Dalībvalstīm būtu jāveic pasākumi, lai panāktu gatavību ar vēlēšanām saistītiem kiberdrošības incidentiem, spētu uz tiem reaģēt un no tiem atgūties, ņemot vērā Direktīvā (ES) 2022/2555 noteiktās prasības. Konkrētāk, dalībvalstīm būtu jānodrošina, ka vēlēšanās izmantotās tehnoloģijas tiek radītas, izstrādātas un veidotas tā, lai panāktu augstu kiberdrošības līmeni. Turklāt dalībvalstīm būtu jānodrošina sadarbība starp publiskām un privātām vienībām, kas iesaistītas vēlēšanu kiberdrošības panākšanā. Dalībvalstīm būtu jāuzlabo politisko partiju, kandidātu, vēlēšanu amatpersonu un citu ar vēlēšanām saistītu vienību informētība par kiberhigiēnu.
21. Dalībvalstīm būtu jāveic vai jāatjaunina riska novērtējumi attiecībā uz vēlēšanu infrastruktūras un to izmantojošo vienību noturību un jāvāc un jāapkopo dati, kas iegūti šādu riska novērtējumu, tostarp jebkādu attiecīgo testu, kas veikti attiecībā uz to vēlēšanu sistēmu kiberneturību, rezultātā. Dalībvalstīm Eiropas vēlēšanu sadarbības tīkla satvarā un, attiecīgā gadījumā, kopīgajās sesijās ar TID sadarbības grupu būtu jādalās pieredzē par apzinātajiem riskiem un attiecīgajām par riska novēršanu atbildīgajām personām, risku rašanās iespējamību un riska mazināšanas pasākumiem, iespējamām sekām un pieņemamu riska līmeni, kā arī attiecīgā gadījumā būtu jādalās ar veikto vēlēšanu infrastruktūras testu aprakstu. Dalībvalstīm Eiropas vēlēšanu sadarbības tīkla satvarā un, attiecīgā gadījumā, ciešā sadarbībā ar TID sadarbības grupu būtu jāatbalsta kopīgu datu vākšanas standartu un veidņu izstrāde un optimāla izmantošana.
22. Dalībvalstīm būtu jāturpina pēc iespējas optimāli izmantot kopīgo vēlēšanu noturības mehānismu, ko Komisija darījusi pieejamu Eiropas vēlēšanu sadarbības tīkla satvarā, lai apmainītos ar informāciju par paraugpraksi un praktiskiem pasākumiem brīvu, godīgu un noturīgu vēlēšanu nodrošināšanai Eiropas Savienībā, tostarp saistībā ar tiešsaistes kriminālistiku, dezinformāciju un vēlēšanu kiberdrošību, un lai sniegtu savstarpēju atbalstu draudu novēršanā. Dalībvalstīm būtu arī jāturpina un jāpadziļina sadarbība un informācijas un paraugprakses apmaiņa Eiropas vēlēšanu sadarbības tīklā un TID sadarbības grupā, tostarp vajadzības gadījumā rīkojot kopīgas sanāksmes un atjauninot apkopojumu par vēlēšanu tehnoloģiju kiberdrošību, jo īpaši pirms nākamajām Eiropas Parlamenta vēlēšanām.

VIII. Ar vēlēšanām saistītas informācijas aizsardzība

23. Dalībvalstīm būtu jāveic pasākumi, lai aizsargātu ar vēlēšanām saistīto informācijas vidi un panāktu pareizas informācijas savlaicīgu un saprotamu sniegšanu vēlētajiem.
24. Dalībvalstis tiek aicinātas atbalstīt projektus, tostarp pilsoniskās sabiedrības, mediju organizāciju, pētniecības un izglītības iestāžu un akadēmisko aprindu projektus, lai veidotu noturību un uzlabotu sabiedrības informētību, medijpratību un kritisko domāšanu nolūkā novērst dezinformāciju, iejaukšanos un manipulēšanu ar informāciju, kas saistīta ar vēlēšanām vai citādi ietekmē brīvas, godīgas un noturīgas vēlēšanas. Tām būtu jāpopularizē programma *Erasmus+* un programma "Pilsoni, vienlīdzība, tiesības un vērtības" un tās finansēšanas iespējas pilsoņu iesaistes un līdzdalības sadaļā, lai atbalstītu šādus projektus.

25. Dalībvalstīm, pilnīgi ievērojot vārda brīvību, citas pamattiesības un demokrātiskās vērtības, būtu jāatbalsta un jāveicina tādu ātru vēstījumu un atbilžu nosūtīšana, kas aizsargā informācijas vidi saistībā ar vēlēšanām; piemērs ir vēstījumi, ar kuriem novērš un atspēko manipulēšanu ar informāciju un dezinformāciju par vēlēšanu procedūrām. Dalībvalstīm būtu arī jāizstrādā apmācība vēlēšanu un citām attiecīgajām iestādēm, lai aizsargātu informācijas vidi saistībā ar vēlēšanām un nodrošinātu gatavību atklāt, novērst un atspēkot dezinformāciju par vēlēšanām. Šajā sakarā ārvalstu īstenotas informācijas manipulācijas un iejaukšanās gadījumā dalībvalstīm būtu jāizmanto esošie instrumenti, piemēram, rīkkopa pret ārvalstu īstenotu informācijas manipulāciju un iejaukšanos, lai apspriestu piemērotus risinājumus un atbalstītu ātru informācijas apmaiņu, tostarp ātrās brīdināšanas sistēmas ietvaros.
26. Dalībvalstīm, izmantojot savus valsts vēlēšanu tīklus, būtu jāveicina sadarbība valsts līmenī ar attiecīgajām ieinteresētajām personām, tostarp attiecīgā gadījumā ar pilsonisko sabiedrību, lai turpinātu izstrādāt un atjaunināt paraugpraksi dezinformācijas, iejaukšanās un manipulēšanas ar informāciju risku apzināšanai, mazināšanai un pārvaldībai vēlēšanu procesos. Dalībvalstīm būtu arī jāveicina valsts vēlēšanu tīklu un mediju platformu sadarbība attiecībā uz tādas pārbaudītas informācijas avotiem, kas saistīta ar vēlēšanu procedūrām, lai veicinātu uzticamas informācijas un ierobežotu neprecīza vai manipulēta satura izplatīšanu saistībā ar vēlēšanām. Dalībvalstīm būtu jāapsver iespēja turpināt atbalstīt neatkarīgus medijus un faktu pārbaudes organizācijas, kad tās īsteno pasākumus manipulēšanas ar informāciju un dezinformācijas novēršanai vēlēšanu perioda laikā.
27. Ārvalstu īstenotas informācijas manipulācijas un iejaukšanās gadījumā dalībvalstīm Eiropas vēlēšanu sadarbības tīkla satvarā, tostarp ciešā sadarbībā ar ātrās brīdināšanas sistēmu, būtu jāizstrādā kopīgi sadarbības standarti informācijas aizsardzībai saistībā ar vēlēšanām. Šajā nolūkā dalībvalstīm būtu jāizmanto kopīgais vēlēšanu noturības mehānisms, lai apmainītos ar zināšanām par vēlēšanu informācijas vides aizsardzību, un tām būtu jāorganizē īpaša informācijas apmaiņa, iesaistot ekspertus no dalībvalstīm, kurās to ģeogrāfiskās atrašanās vietas vai citu ievainojamību dēļ pastāv līdzīgas problēmas.

IX. Pasākumi saistībā ar politisko partiju, politisko fondu, vēlēšanu kampaņu un kandidātu finansēšanu no trešām valstīm

28. Lai līdz minimumam samazinātu risku, ka trešās valstis varētu iejaukties valsts politisko partiju, politisko fondu, politisko kandidātu un kampaņu organizāciju darbībā, dalībvalstīm būtu jāapzina iespējamās nepilnības to tiesību aktos un citos regulatīvajos pasākumos, kas saistīti ar ziedojumiem un citu finansējumu no trešām valstīm. Pamatojoties uz to, kā arī atbilstoši vajadzībai dalībvalstīs tiek aicinātas novērst šīs nepilnības, jo īpaši sekmējot ziedojumu un cita finansējuma pārredzamību un ierobežojot līdz noteiktai summai vai aizliedzot ziedojumus valsts politiskajām partijām, politiskajiem fondiem, politiskajiem kandidātiem, kampaņu organizācijām un attiecīgā gadījumā politiskajām kustībām no trešām valstīm un no struktūrām, kas atrodas trešās valstīs, vai no trešo valstu valstspiederīgajiem, kuriem nav tiesību balsot Eiropas Parlamenta vai valsts vēlēšanās. Šajā punktā minētajiem pasākumiem būtu pilnīgi jāatbilst proporcionalitātes principam, demokrātiskām vērtībām un pamattiesībām.
29. Politiskajām partijām un ar tām saistītajām struktūrām būtu jānovērtē riski, kas izriet no trešo valstu pārstāvju ziedojumiem un ziedojumiem, kuri varētu būt saistīti ar noziedzīgām darbībām, tostarp korupciju, nelikumīgi iegūtu līdzekļu legalizāciju un organizēto noziedzību. Šim novērtējumam būtu jāaptver vēlēšanu kampaņas un līdzekļu devēju apzināšana. Tajā būtu jāapskata faktiskā vai paredzamā negatīvā ietekme uz brīvām un godīgām vēlēšanām un jāietver pasākumi konstatēto risku novēršanai.
30. Dalībvalstīs tiek mudinātas Eiropas vēlēšanu sadarbības tīklā noteikt kopējus standartus attiecībā uz ziedojumiem un citu atbalstu no trešām valstīm valsts politiskajām partijām, politiskajiem fondiem un kampaņu organizācijām, tostarp lai uzlabotu esošo pienākumu izpildes pārraudzību saistībā ar šādiem ziedojumiem un atbalstu.

X. Tiesību balsot Eiropas Parlamenta vēlēšanās vieglas īstenošanas nodrošināšana

31. Dalībvalstīm labu laiku pirms vēlēšanu dienas būtu jāveicina iniciatīvas, tostarp vietējā līmenī, kuru mērķis ir uzlabot vēlēšanu pieejamību un politisko iesaisti. Šādas darbības varētu ietvert informētības uzlabošanas iniciatīvas, informācijas kampaņas un citas iesaistes darbības platformās un kanālos, ko izmanto dažādas iedzīvotāju grupas, kā arī konferences vai debates, piemēram, veicinot Eiropas Savienības pilsoņu viedokļu apmaiņu par jautājumiem saistībā ar Eiropas Savienību, lai uzlabotu izpratni par dažādiem uzskatiem. Īpaša uzmanība būtu jāpievērš jauniešiem, jo īpaši pirmreizējiem vēlētajiem, kā arī to šķēršļu novēršanai, kas ierobežo dažādu grupu locekļu iespējas balsot un kandidēt. Informācija par vēlēšanām, arī tās forma un saturs, būtu jāpielāgo šo dažādo grupu īpašajām vajadzībām.
32. Dalībvalstis tiek aicinātas nodrošināt, ka balsošanas laiks vēlēšanās ir pietiekami ilgs, lai izpildītu pēc iespējas lielāka vēlētajū skaita vajadzības un palīdzētu nodrošināt, ka pēc iespējas lielāks cilvēku skaits var izmantot savas balsstiesības.
33. Pirms Eiropas Parlamenta vēlēšanām dalībvalstīm būtu jāveic atbilstoši pasākumi, lai palielinātu mobilo Eiropas Savienības pilsoņu informētību par to vēlētajū un kandidāta vēlēšanu tiesībām un pienākumiem. Dalībvalstis tiek mudinātas radīt apstākļus, kuros mobilie Savienības pilsoņi var viegli piekļūt informācijai par viņu reģistrācijas progresu un statusu. Ja vietējās iestādes ir pilnvarotas iekļaut mobilos Eiropas Savienības pilsoņus vēlētajū sarakstos, dalībvalstis tiek aicinātas veikt nepieciešamos pasākumus, lai atbalstītu šīs iestādes, citstarp sniedzot administratīvus norādījumus par pasākumiem mobilo ES pilsoņu informēšanai par viņu vēlēšanu tiesībām, kas paredzētas Eiropas Savienības tiesību aktos. Dalībvalstīm saskaņā ar to vēlēšanu noteikumiem būtu arī jāveic pasākumi, lai informētu savus trešās valstīs dzīvojošos pilsoņus par to, kā un kur viņi var izmantot savas balsstiesības.
34. Dalībvalstis tiek aicinātas nodrošināt pietiekami plašu valodu izvēli, lai vēlētajiem skaidrotu vēlēšanu procesu.

XI. Eiropas Parlamenta vēlēšanu eiropeskās būtības nostiprināšana

35. Dalībvalstīm būtu jānodrošina iespēja izziņot Eiropas Parlamenta vēlēšanu kandidātus un kampaņas sākumu vismaz sešas nedēļas pirms vēlēšanu dienas.
36. Pirms Eiropas Parlamenta vēlēšanām un to laikā dalībvalstīm būtu jāveicina un jāatvieglo sabiedrības informēšana par valstu politisko partiju un Eiropas politisko partiju saikni. Dalībvalstis to varētu izdarīt, uz vēlēšanu zīmēm norādot šādu saikni un atbalstot šādas informācijas izplatīšanu, ko veic attiecīgās kompetentās iestādes.
37. Valstu politiskās partijas, kas piedalās Eiropas Parlamenta vēlēšanās, tiek mudinātas pirms vēlēšanu kampaņas sākuma publiski darīt zināmu, ar kuru Eiropas politisko partiju tās ir saistītas, ja tām ir saikne vai tās šādu saikni veido. Valstu politiskajām partijām būtu jāveicina pasākumi, kuru mērķis ir uzlabot to partijas biedru zināšanas par Eiropas Parlamenta vēlēšanām.
38. Dalībvalstīm būtu jāapsver piemēroti pasākumi, lai palīdzētu Eiropas politiskajām partijām un Eiropas Parlamenta politiskajām grupām īstenot kampaņas saistībā ar Eiropas Parlamenta vēlēšanām.

XII. Vairākkārtējas balsošanas riska novēršana Eiropas Parlamenta vēlēšanās

39. Pirms Eiropas Parlamenta vēlēšanām dalībvalstīm būtu savlaicīgi jāsniedz mobilajiem Eiropas Savienības pilsoņiem informācija par noteikumiem un sankcijām, kas saistītas ar vairākkārtēju balsošanu.

40. Ja saistībā ar Eiropas Parlamenta vēlēšanām kāds pilsonis tiek svītrots no dalībvalsts vēlēšanu saraksta, lai balsotu citā dalībvalstī, pirmajai dalībvalstij būtu jāapsver iespēja veikt pasākumus, lai nodrošinātu, ka šāda izslēgšana neietekmē šā pilsoņa reģistrāciju valsts vēlēšanu sarakstos.

XIII. Vēlēšanu tīklu stiprināšana, sadarbība vēlēšanu jomā un ziņošana

41. Dalībvalstīm būtu jāveic pasākumi, kas sekmē un pastiprina sadarbību valsts vēlēšanu tīklos, nolūkā veicināt brīvas, godīgas un noturīgas vēlēšanas. Valstu vēlēšanu tīklu dalībniekiem būtu jāapmainās ar informāciju par jautājumiem, kas var ietekmēt vēlēšanas, tostarp kopīgi apzinot apdraudējumus un nepilnības un apmainoties ar konstatējumiem un īpašām zināšanām. Šajā nolūkā valsts vēlēšanu tīkli varētu sadarboties ar citām ieinteresētajām personām, piemēram, pētniekiem, akadēmiskajām aprindām, vēlēšanu novērotājiem un cilvēktiesību aizstāvjiem. Valstu vēlēšanu tīkliem būtu jāsadarbjas ar valstu parlamentiem. Dalībvalstīm būtu jāatbalsta valsts vēlēšanu tīkli, piešķirot tiem pienācīgus resursus un līdzekļus un nodrošinot, ka tiem ir darbības veikšanai vajadzīgā sistēma.
42. Pirms Eiropas Parlamenta 2024. gada vēlēšanām dalībvalstīm būtu jāstiprina sadarbība vēlēšanu jautājumos Eiropas vēlēšanu sadarbības tīklā, tostarp izmantojot operatīvas darba plūsmas, kas sniedz iespēju novērst slēptu finansējumu no trešām valstīm, kā arī jāstiprina sadarbība, piemēram, izpratnes veicināšanas pasākumu un stratēģiju jomā. Dalībvalstis tiek mudinātas turpināt apmainīties ar paraugpraksi un viedokļiem saistībā ar vēlēšanu tiesību izmantošanas veicināšanu un vēlēšanu demokrātiskas norises un augsta vēlēšanu aktivitātes līmeņa veicināšanu Eiropas Parlamenta 2024. gada vēlēšanās un pēc tam.
43. Ārvalstu īstenotas informācijas manipulācijas un iejaukšanās gadījumā Komisija attiecīgi un ciešā sadarbībā ar citiem attiecīgiem Eiropas tīkliem, tostarp ātrās brīdināšanas sistēmu un Eiropas Audiovizuālo mediju pakalpojumu regulatoru grupu, Eiropas vēlēšanu sadarbības tīkla satvarā rīkos diskusijas par pasākumiem un darbībām, kas veiktas pēc šā ieteikuma saņemšanas.
44. Dalībvalstis tiek aicinātas sešu mēnešu laikā pēc Eiropas Parlamenta 2024. gada vēlēšanām nosūtīt informāciju par šo vēlēšanu norisi to teritorijā, tostarp par pasākumiem šā ieteikuma īstenošanai, un attiecīgā gadījumā attiecīgu informāciju par pilsoņu veikto vēlēšanu novērošanu.
45. Sākot no 2025. gada, reizi gadā dalībvalstīm būtu jāapmainās ar informāciju par šā ieteikuma īstenošanu Eiropas vēlēšanu sadarbības tīkla satvarā.
46. Ne vēlāk kā vienu gadu pēc Eiropas Parlamenta 2024. gada vēlēšanām Komisija, ņemot vērā dalībvalstu atbilstīgi 44. punktam nosūtīto informāciju, novērtēs šā ieteikuma ietekmi saistībā ar tās ziņojumu par Eiropas Parlamenta 2024. gada vēlēšanām.

Briselē, 2023. gada 12. decembrī

Komisijas vārdā –
Komisijas loceklis
Didier REYNERS